

BEELDKWALITEITSP HERSTRUCTURERING WIELWIJK

Bureau Stedenbouw & Verkeer, gemeente Dordrecht - november 2009

Het beeld kwaliteits- plan als instrument

Waarom een beeldkwaliteitsplan?

In het ruimtelijk beleid ligt veelal het accent op functie en regeling van het grondgebruik door middel van een bestemmingsplan en wordt relatief weinig aandacht besteed aan de ruimtelijk-visuele kwaliteit van de omgeving. De vormgeving komt pas in latere fases aan de orde met als gevolg dat ruimtelijke samenhang en beeldkwaliteit te wensen over kan laten. Het beeldkwaliteitsplan is ontwikkeld als instrument gericht op het vroegtijdig in woord en beeld brengen van de na te streven ruimtelijk-visuele kwaliteit. Het is een instrument dat dient ter inspiratie en ter toetsing.

Samenhang en verschil

Eén van de belangrijkste kwaliteitsaspecten is de zorg voor de aanwezigheid van samenhang tussen de stad, de wijk, de wijkdelen en de buurten. Veelal staat deze samenhang onder druk of wordt verwaarloosd, doordat planontwikkelingen in kleinere delen los van elkaar plaatsvinden, verdeeld door grootte en/of fasering. Tegenover samenhang als kwaliteit zijn de begrippen verschil en diversiteit ook belangrijke kwaliteiten. Deze begrippen komen vanuit verschillende mechanismen meestal 'van zelf' tot stand en soms in een te overheersende mate. Het is van belang om ruimtelijke vormgeving vooral te koppelen aan meer stabiele, universele wetmatigheden op het gebied van de ruimtelijke beleving dan aan tijdelijke modes en trends. Dit sluit geen moderne uitwerking uit. Vormgeving, gebaseerd op de kennis en wetmatigheden uit de belevings- en waarnemingspsychologie kan rekenen op een langere houdbaarheidsdatum.

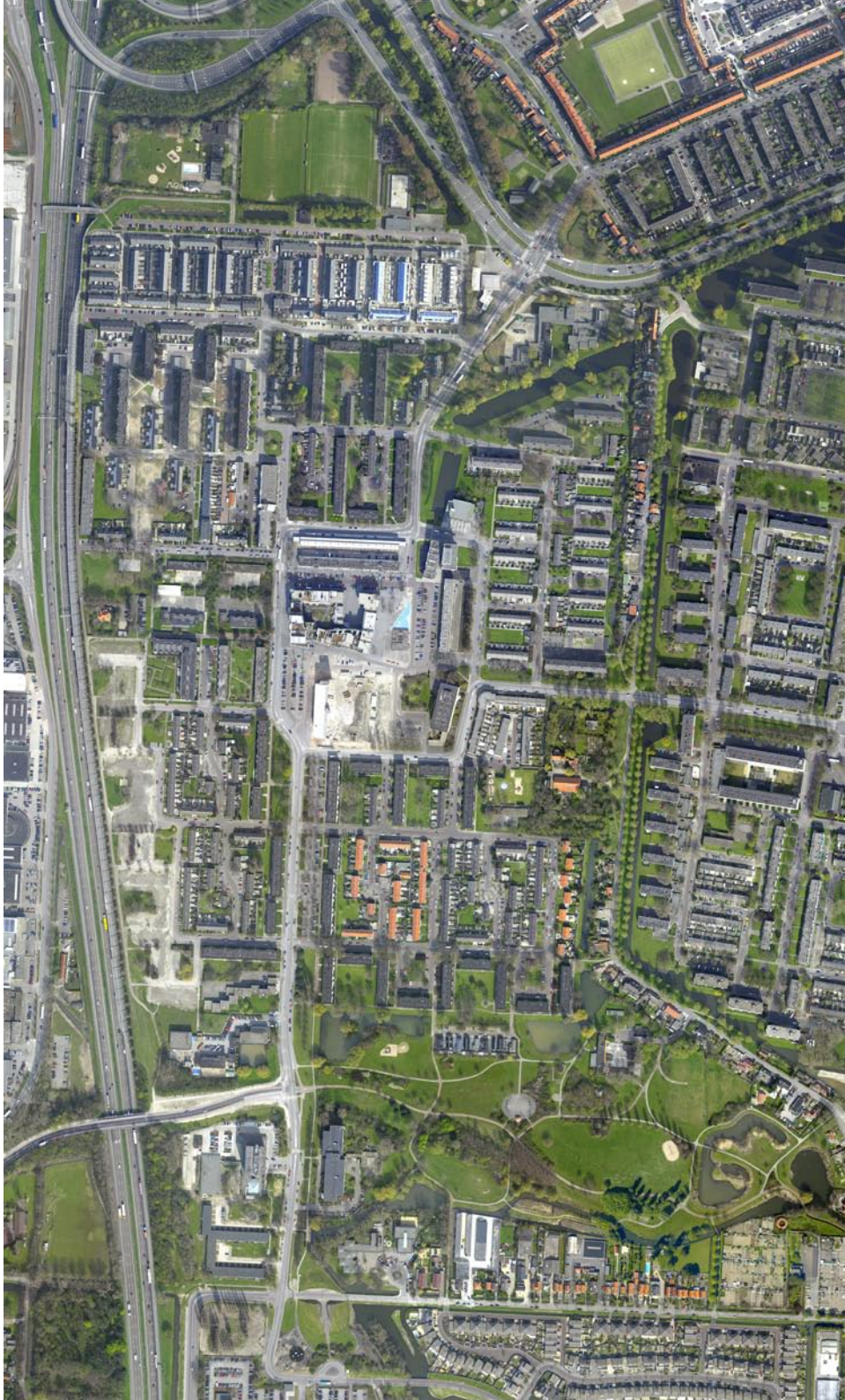
Structuur

Het begrip belevingswaarde heeft betrekking op de interpretatie en mentale verwerking van hetgeen wordt waargenomen. Uit onderzoek [1] naar de individuele belevingswaarde van personen zijn gemeenschappelijke wetmatigheden ontdekt. Juist deze collectieve waarden zijn van groot belang voor de na te streven beeldkwaliteit van een omgeving, zodat deze aansluit bij de behoeften van grote groepen van gebruikers. Een belangrijke collectieve waarde is de voorstelbaarheid van een structuur als geheel van samenstellende delen met een leesbare samenhang. Het kunnen begrijpen van een structuur voorkomt onzekerheden en draagt bij tot een evenwichtige betrekking tussen de gebruikers en de wereld om hen heen. Het maakt het mogelijk zich te oriënteren, te begrijpen, grip te krijgen en zich thuis te voelen.

Tot slot moet worden opgemerkt dat de kwaliteit van de woonomgeving niet alleen door de stedenbouwkundige opzet van de wijk en het uiterlijk van de bebouwing wordt bepaald. Cruciale kwaliteiten, zoals sociale veiligheid, verkeersveiligheid en milieukwaliteit zullen tegelijkertijd geoptimaliseerd moeten worden. Dit vraagt om een integrale aanpak.

Inhoud

	Het beeldkwaliteitsplan als instrument	3
1	Inleiding	7
2	Grammatica van de wijk	9
3	Stedenbouwkundige visie	15
4	Leidmotieven voor beeldkwaliteit	17
4.1	Wielwijk als unieke stadswijk in Dordrecht	17
4.2	Een samenhangende hoofdstructuur met verschillende woonvelden	19
5	Richtlijnen openbare ruimte	21
5.1	Wielwijk in de stad	23
5.2	Eenheden openbare ruimte	25
5.3	Basispalet voor de stedelijke vloer	39
5.4	Straatmeubilair	40
5.5	Bomen	43
5.6	Parkeren in de openbare ruimte	44
5.7	Hergebruik	45
6	Richtlijnen architectuur	47
6.1	Wielwijk in de stad	49
6.2	Opzet van de wijk	51
6.3	Ruimtelijke eenheden	53
6.4	Architectonische eenheden	67
6.5	Overgang openbaar-privé	71
6.6	Parkeren op eigen terrein	73
6.7	Overige thema's	75
7	Kwaliteitsborging	77
8	Vervolg	79
	Bronnen	81
	Colofon	82

Luchtfoto van Wielwijk, gemaakt in 2008.

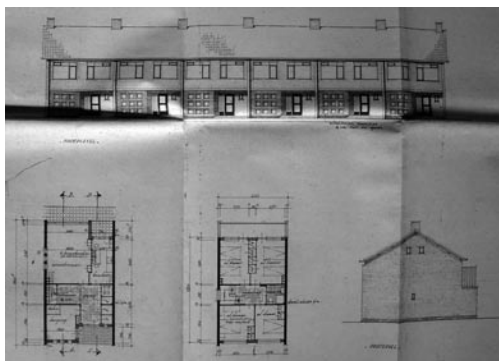
[1] Inleiding

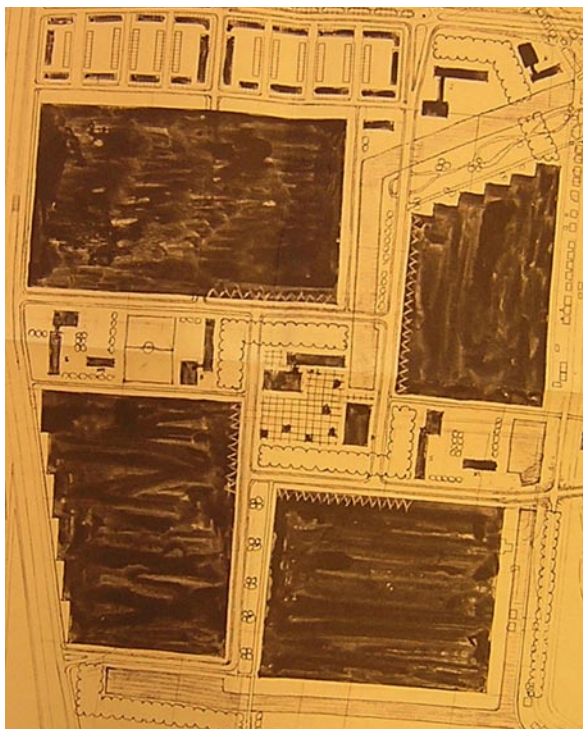
In mei 2007 is voor Wielwijk de visie 'Wielwijk sterk en weerbaar' [3] vastgesteld als gemeenschappelijk product van de wijkbewoners, Woonbron en de gemeente Dordrecht. Begin 2010 wordt de samenwerkingsovereenkomst (SOK) [11] tussen Woonbron en de gemeente ondertekend. In deze SOK is afgesproken op een aantal niet-strategische plekken af te wijken van de visie. Het afgelopen jaar heeft Bureau Stedenbouw & Verkeer, in opdracht van de gemeente Dordrecht, het *Beeldkwaliteitsplan Herstructurering Wielwijk* opgesteld. Het opstellen van het beeldkwaliteitsplan werd noodzakelijk geacht om voor de langere termijn grip te houden op de samenhang tussen de stedenbouwkundige structuur van de wijk, de architectonische uitwerking van de deelprojecten en de relatie hiervan tot de buitenruimte.

Het beeldkwaliteitsplan geeft richtlijnen met betrekking tot de gewenste beeldkwaliteit van de openbare ruimte en de architectuur en dient in eerste instantie ter inspiratie van bouwen en inrichtingsplannen, die in het kader van de visie worden uitgevoerd. Na vaststelling door de stuurgroep Dordt-West dient het tevens als toetsingskader. Gegeven de looptijd van het herstructureringsproces van Wielwijk is het beeldkwaliteitsplan enerzijds voldoende gedetailleerd om voor de korte termijn inspirerend en toetsend te kunnen zijn. Anderzijds geeft het beeldkwaliteitsplan voldoende flexibiliteit en helderheid over de grote lijn, zodat de houdbaarheidsdatum het gehele traject dekt.

In dit beeldkwaliteitsplan worden algemene richtlijnen voor beeldkwaliteit geformuleerd met betrekking tot de openbare ruimte en de nieuwbouw die in het kader van de herstructurering van Wielwijk worden gerealiseerd. Deze richtlijnen vormen de basis voor een verdere uitwerking van de beeldthematiek per deelgebied. Deze verdere uitwerking van de beeldthematiek voor openbare ruimte en architectuur wordt gelijktijdig opgepakt met het stedenbouwkundig ontwerp per deelgebied en wordt in een separaat rapport vastgelegd.

Bouwtekening eengezinswoning type C

Eerste schetsplan Wissing, 1954

Herziening definitief plan, 1963 (uitgevoerd)

[2] Grammatica van de wijk

Wielwijk zal in het kader van de visie geleidelijk een nieuw aanzien krijgen. Het beeldkwaliteitsplan speelt hierbij een cruciale rol. Voor een ieder die betrokken is bij de herstructurering van een bestaande wijk is inzicht in de oorspronkelijke stedenbouwkundige en architectonische principes, op basis waarvan de wijk is opgezet, essentieel. Daarom wordt in dit hoofdstuk getracht de 'grammatica' van Wielwijk te doorgronden aan de hand van een chronologische beschrijving van de ontwikkeling van de wijk vanaf de eerste plannen tot en met het heden. Delen van de tekst en een aantal afbeeldingen zijn afkomstig uit het cultuurhistorisch onderzoek dat in 2005 is gedaan in het kader van Dordrecht NOW [2].

Plangeschiedenis

In 1954 besluit de gemeente Dordrecht uit te breiden in zuidelijke richting. Stedenbouwkundige en architect W. Wissing krijgt de opdracht het stedenbouwkundig plan voor Wielwijk te maken. De grenzen van het gebied worden gevormd door de Kotterstraat in het noorden, de Zuidendijk in het oosten, Rijksweg 16 in het westen en de polder in het zuiden. De Zeehavenbuurt ten noorden van de Kotterstraat ontstond rond 1920 met de aanleg van de Zeehavens. Andere bestaande bebouwing waarmee Wissing rekening moest houden in het plan voor Wielwijk zijn het landhuis Crabbestein aan de Zuidendijk en het oude landhuis Merelhof aan de westkant van Wielwijk.

In het eerste schetsplan (1954) stelt Wissing het schema vast voor alle volgende plannen voor Wielwijk. Het plan bestaat uit een centraal plein met voorzieningen en daaromheen vier woonvelden, van elkaar gescheiden door groene voegen, waarin zich ook voorzieningen bevinden. In een aantal stappen werkt hij dit schema uit tot een definitief plan, dat in 1963 nog een keer wordt herzien en daarna wordt uitgevoerd. Bij de herziening van 1963 wordt aan de zuidkant van Wielwijk een terrein voor recreatie toegevoegd. Dit terrein zou aan de zuidkant door een rondweg begrensd worden. Deze rondweg werd nooit voltooid. Pas in de jaren tachtig van de vorige eeuw krijgt het terrein een definitieve bestemming, het huidige Wielwijkpark. Het sportpark ten noorden van de Zeehavenbuurt heeft lange tijd een belangrijke recreatieve functie voor de wijk. In 1972 wordt het sportpark verkleind vanwege de aanleg van een nieuwe op- en afrit van de A16.

Maarten Harpertsz. Trompweg, 1960

De Stuyvesantflat, 1958

Wielwijk vanuit de lucht, jaren tachtig van de vorige eeuw

Wielwijk 1957-1989

Wielwijk ontleent zijn identiteit aan de sterke stedenbouwkundige structuur. Vier woonvelden zijn gegroepeerd rond het centrale Admiraalsplein. De woonvelden worden van elkaar gescheiden door groene voegen. De voorzieningen zijn gesitueerd in het centrum en in de voegen. In Wielwijk is een hoog voorzieningenniveau gerealiseerd, waardoor het jarenlang als zelfstandig stadsdeel functioneert en ook betekenis heeft voor de naburige wijken Krispijn en Crabbehof.

Karakteristiek voor het aanzien van Wielwijk is de abstracte compositie van blokvormige gebouwen in de open, groene ruimte. Hoogbouw, middelhoogbouw en laagbouw zijn in Wielwijk gecombineerd binnen een sterke, orthogonale verkaveling. Het Admiraalsplein is een open vlakte met aan de noordrand en de oostrand middelhoogbouw met winkels op de begane grond. Aan de westrand bevindt zich de sporthal en later het buurthuis. Aan de zuidrand staan drie hogere woonflats haaks op het plein gesitueerd met winkels in de onderbouw. In de voegen zijn een aantal scholen en een kerk gesitueerd. In ieder woonveld staan portiekflats, eengezinswoningen en bejaardenwoningen naast elkaar. Over het algemeen staan de portiekflats aan de randen van de woonvelden en de grondgebonden woningen in het midden. De portiekflats in Wielwijk bestaan uit drie of vier bouwlagen boven een halfverdiept souterrain. De grondgebonden woningen hebben een hoogte van één of twee bouwlagen plus een zadeldak. Het zuid-oostkwadrant en het zuid-westkwadrant hebben hetzelfde stempel van grondgebonden woningen gegroepeerd rondom een pleintje als basis. De randen van de kwadranten zijn verschillend vormgegeven. De Reddersbuurt vormt het noord-oostelijke kwadrant van Wielwijk. Kenmerkend zijn de grondgebonden woningen, die aan groene hoven gesitueerd zijn. De noordrand wordt gevormd door drie portiekflats, die qua schaal en richting aansluiten bij de noordelijke rand van Crabbehof. Aan de zuidrand van dit kwadrant is een vergelijkbaar blok gesitueerd. In het noord-westelijke kwadrant zijn portiekflats en grondgebonden woningen willekeurig in een groene setting geplaatst. Voorkanten van woningen grenzen hier aan achterkanten. De vier woonvelden zijn gevuld met soortgelijke architectuur. De architectuur is sterk bepaald door de standaardisatie van de bouwmethodiek onder invloed van de woningnood. Beton en staal zijn gebruikt voor de constructie. Een rood-bruine baksteen domineert het gevelbeeld in de woonvelden. Gevolg van de standaardisatie is een eenzijdig woningaanbod met een monotone architectonische uitstraling.

Wielwijk in 2008, Admiraalsplein

Kortenaerstraat

Maarten Harpertsz. Trompweg

Zoutmanstraat

Mees Toxopeusstraat

Een inspirerend stukje stad in kille buitenwijk

Architectuur

Woon-winkelcomplex de Zilvervloot, Admiraalsplein, Dordrecht-Wielwijk. Door AUA1 (Atelier voor Urbanisme Architectuur en Informatie), Lucien Kroil en Dag Boutsen in samenwerking met Saarberg en Van der Scheer.

Een verlopen winkelcentrum (de Koophoek) tussen troosteloze jaren vijftig flats: dat was het hart van Wielwijk, een buitenwijk in Dordrecht zoals er in het land zovelen zijn. Pogingen de verlocdering een halt toe te roepen – door flats te moderniseren en gevarieerder woningen neer te zetten – hielpen allemaal niet genoeg. Dus bestoot Woondrecht, de corporatie die alle huurwoningen in Wielwijk beheert, tot een volledige gedaantewisseling van het hart van de wijk. Het eerste deel is nu voltooid.

Een groot, compact en kleurrijk bouwwerk is op de plek van dat zielogende winkelcentrum verzezen: wellicht het wonderlijkste van heel Dordrecht. Grofweg bestaat het uit negen aaneen geklitte woongebouwen die in hoogte en breedte sterk variëren. Datzelfde geldt voor alle gevels: indeling en bekleding wisselen telkens. Soms steken, meestal bovenaan, zelfs spannende volumes uit.

Hoe spectaculair die vormen ook zijn, de ervaringen die ze bieden, zijn van nog grotere waarde. Het nieuwe winkelplein, half tussen de nieuwe woongebouwen in, is beschut en vriendelijk van maat. En voor de bewoners zijn er veel eigen plekken buiten. In het hart van het project, op één hoog, is zelfs een groot en gemeenschappelijk dakterras – ter grootte van een heus plantsoen. Hieromheen ont-

vouwt zich een rijk stadslandschap, met loopbruggen en wandelgangen, grote balkons en ruime tuinen.

De Zilvervloot, zoals dit uitbundige bouwblok heet, is een ontwerp van AUA1 te Brussel; een voortzetting van Atelier Kroil. Lucien Kroil (1927) was in de jaren zeventig al bekend om zijn toen baanbrekende woningbouwprojecten, alternatieve bouwkunst, door hemzelf 'anarchitectuur' gedoopt. Wereldberoemd is nog steeds zijn complex studentenwoningen in de Brusselse universiteitswijk Woluwe (1978); een schijnbaar anarchistische openstapelning van woon-eenheden in allerlei vormen, maten en materialen. Toen al was hij een fervent bestrijder van de kwaal die zijn atelier nu in Dordrecht wil genezen: grootschalige, beklommende centonigheid.

Veelvormigheid is niettemin geen doel op zich van Kroil, of AUA1 – nooit geweest ook. Deze ontstaat veeleer vanzelf, uit de speciale wijze waarop deze architecten werken. Steeds worden heel verschillende groepen intensief bij het ontwerpproces betrokken: bewoners, winkeliers, een corporatie, het stadsbestuur. Steevast organiseert AUA1 bij elke opdracht een aantal workshops waaraan deze betrokkenen meedoen. Daarbij wordt iedere deelnemer wel dringend verzocht te vergeten welke belangen hij vertegenwoordigt. Pas dan kan, volgens AUA1, iets ontstaan wat mensen samen willen, hetgeen wordt verwerkt tot een realiseerbaar ontwerp. Alleen zo, is de diepgevoelde filosofie, kan een omgeving ontstaan die recht doet aan de menselijke verscheidenheid.

Aldus ontstond ook de Zilvervloot. Uit dit proces kwamen de hoofdvormen voort, de routing en de variatie. Er zijn hier negen woonstijlen verwerkt, waaronder een villa, de gezinswoning, het starterappartement, de seniorenwoning – terwijl er ook nog unieke huizen zijn gemaakt zoals de fabriekachtig atelierwoning die als vrijstaande houten bungalow boven op het dak lijkt te staan. Samen vormen zij een mini-stad waar doelgroep-denken niet meer werkt: de bewoners hebben meestal juist een ander type gekozen dan dat voor hen was bedacht.

In de Zilvervloot schuilt tegelijk veel vakmanschap. De architecten van AUA1 weten nog hoe het moet, boeiende woningen maken. Vaak zijn ze van een onhollandse ruimhartigheid: hoge plafonds, grote kamers, ruime gangen en waar moez-

lijk vides. Al die veelvormigheid heeft niettemin een onmiskenbare samenhang, bewerkstelligd door bijvoorbeeld de monumentale toegangspoort naar het winkelcentrum, waar schuin geplaatste dubbele kolommen een bovengelen bouwblok dragen. Op de daken brengen identieke overmaatse schoorstenen toch eenheid tussen alle weelde.

Alles dient uiteindelijk één doel: Wielwijk voor lange tijd een levendig en doeltreffend centrum geven. AUA1 laat zien dat dat niet zozeker veel geld vergt (21 miljoen euro in dit geval) als wel, vóór alles, een zeer veelzijdige inzet. Met standaardmaterialen, inventief en afwisselend toegepast, is hier een zeldzaam rijk complex gemaakt.

Zomaar in een kille buitenwijk: een inspirerend stukje stad.

Hilde de Haan

Krantenartikel uit de Volkskrant, 6 december 2005

Wielwijk 1990-2009

De sterke stedenbouwkundige structuur van Wielwijk is in de loop der jaren grotendeels overleefd. De vier woonvelden rondom het centrale Admiraalsplein zijn nog steeds herkenbaar. Een aantal van de voegen hebben groene ruimte ingeleverd door nieuwbouw en wijzigingen in de openbare ruimte, maar zijn als geleidingszones nog aanwezig.

Op meerdere plaatsen in de wijk is nieuwbouw verzezen als vervanging van de oorspronkelijke bebouwing. Ook werd nieuwbouw toegevoegd op onbebouwde terreinen in de wijk. De realisatie van het Waterwiel (1996) als markering van één van de toegangen naar het Admiraalsplein betekende de introductie van een nieuwe bebouwingstypologie in Wielwijk, de woontoren. Later werd ook de rest van het Admiraalsplein vernieuwd. Door de bouw van de Zilvervloot is een intiemer plein ontstaan, waarbij de voorzieningen dichterbij elkaar zijn gesitueerd. In de as van de Maarten Harpertsz. Trompweg werd een tweede woontoren gerealiseerd, zodat nu beide toegangen naar het Admiraalsplein zijn gemarkeerd met een woontoren. De bebouwing van het centrum is gesitueerd in een richting, die afwijkt van de orthogonale verkavelingsrichting van de rest van Wielwijk. Langs de A16 werd een reeks portiekflats gesloopt. Hierdoor is tussen de rijksweg en het zuidwestkwadrant ruimte vrijgekomen.

Door ingrepen op de schaal van het gebouw is het aanzien van Wielwijk sterk veranderd. Veel complexen zijn begin jaren negentig van de vorige eeuw gerenoveerd, waarbij buitengevel-isolatie afgewerkt met stucwerk en kunststofkozijnen werden toegevoegd. Veel oorspronkelijke architectonische details zijn daardoor verloren gegaan. Sommige andere complexen, zoals de Reddersbuurt, hebben hun oorspronkelijke uitstraling behouden. De gedifferentieerde architectonische uitwerking van de Zilvervloot komt voort uit een tegenreactie op de monotone en schrale architectuur waar Wielwijk om bekend stond. De vernieuwing van het centrum wordt gezien als vliegwiel voor de verbetering van de rest van de wijk. In 2007 werd begonnen met de renovatie van de Compagnie in hetzelfde architectonisch handschrift als de Zilvervloot.

Stedenbouwkundige visiekaart
 'Wielwijk sterk en weerbaar' [3]

- bestaande bebouwing
- nieuwe bebouwing
- nieuwe voorzieningen/bedrijven
- water
- park
- zuidelijk en buitenplaatsen
- doorgaande 50 km-weg
- reservering 50 km-weg
- doorgaande 30 km-weg
- 30 km straten
- fietspad
- voetpad
- informeel voetpad
- bomen
- bos
- rietlanden
- tuinen voor spel en ontmoeting
- (toekomstige) wijkparkeergarage

[3] Stedenbouwkundige visie

In het stadsdeel Dordt-West worden de vier wijken Oud-Krispijn, Nieuw-Krispijn, Wielwijk en Crabbehof de komende jaren geherstructureerd. Intensieve sociale en ruimtelijke programma's vernieuwen de wijken met als doel hogere inkomens aan het stadsdeel te binden en een prettige leefomgeving met bijbehorend voorzieningenniveau te creëren.

Wielwijk staat aan de vooravond van een grote herstructureringsoperatie. Ruim éénderde van de woningvoorraad zal worden gesloopt en worden vervangen door nieuwbouw en ook grote delen van de buitenruimte worden heringericht. De al ingezette transformatie van het Admiraalsplein heeft de toon gezet voor een hoogwaardige vernieuwing van de gehele wijk. De stedenbouwkundige visie [3] die in 2007 is vastgesteld, legt op hoofdlijnen de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de wijk voor de komende tien tot vijftien jaar vast en is de onderlegger voor een samenhangende ruimtelijke kwaliteit, programmering en financiële haalbaarheid.

De visie stelt forse ingrepen voor die de oorspronkelijke opzet van de wijk verhelderen en een nieuwe betekenis geven aan het groene karakter van het gebied. De hoofdverkeersontsluiting wordt omgelegd naar de rand van de wijk, zodat in het hart van de wijk ruimte vrijkomt voor een nieuwe groenzone. Deze nieuwe groenzone, de Tromptuinen, wordt onderdeel van een lint aan belangrijke publieke ruimtes in de wijk: het vernieuwde en versmalde Wielwijkpark in het zuiden, het Admiraalsplein als centrum van de wijk en het Doormanpark in het noorden. Deze nieuwe buitenruimtes bieden ruimte aan verschillende programma's voor sport en spel, zijn onderdeel van een stedelijke groenstructuur naar het buitengebied van Dordrecht en introduceren tal van nieuwe bijzondere woonmilieus in de woonvelden langs het lint.

Dit beeldkwaliteitsplan vertaalt de basisprincipes van de stedenbouwkundige visie naar een heldere beeldtaal voor de herin te richten openbare ruimte en de nieuwbouw in de wijk.

De stadsplattegrond van Dordrecht als mozaïek van wijken, parken en polders met hun eigen kleur en leefmilieu.

Admiraalsplein: het nieuwe Wielwijk.

Volgroeide bomen in de wijk: symbool van het oude Wielwijk.

[4] Leidmotieven voor beeldkwaliteit

De herstructurering van Wielwijk is een geleidelijk proces dat de wijk moet veranderen in een geliefd en duurzaam stukje stad. Voor de transformatie van bebouwing en openbare ruimte, die zeker tien jaar gaat duren, zijn twee leidmotieven sturend:

1. Wielwijk als unieke stadswijk in Dordrecht
2. Een samenhangende hoofdstructuur met verschillende woonvelden

Deze leidmotieven vormen de rode draad voor de beeldkwaliteit van het nieuwe Wielwijk. Alle ingrepen in de wijk moeten passen binnen dit verhaal.

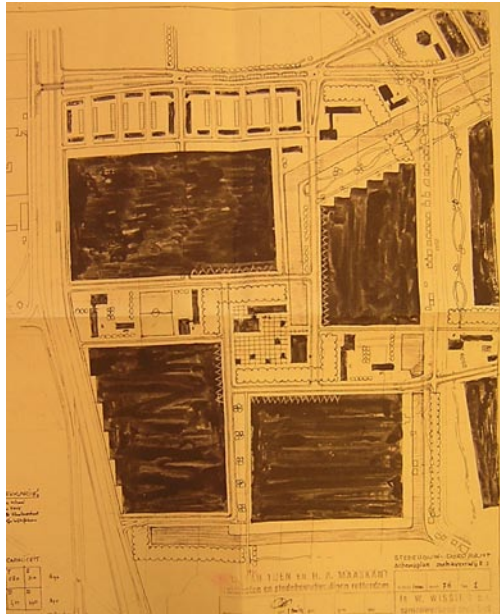
4.1 Wielwijk als unieke stadswijk in Dordrecht

Nieuwe identiteit

Vitale wijken hebben altijd een sterke identiteit. In 2006, ten tijde van het maken van de visie, is door middel van een zogenaamde branding [4] onderzoek gedaan naar de identiteit van Wielwijk. Het 'Wielwijkgevoel' bleek niet sterk. De beoogde identiteit van Wielwijk is in de branding omschreven als 'de andere moderne stedelijke buitenwijk'. Het versterken van de identiteit van Wielwijk past in de visie van de stad op haar wijken. In de Structuurvisie [5] is de plattegrond van Dordrecht opgevat als een mozaïek van wijken, parken en polders met ieder een eigen kleur en karakter. Het nieuwe Admiraalsplein heeft de toon gezet voor de transformatie van Wielwijk naar een unieke stadswijk in Dordrecht. De vernieuwing van de bebouwing en de openbare ruimte in het kader van de visie biedt de kans om definitief af te rekenen met het kille imago van de wijk.

'Groen' als merk

In de herstructureringsoperatie in Wielwijk is duurzaamheid een leidend thema. De titel van de visie zegt het eigenlijk al: de vernieuwing moet de wijk toekomstbestendig maken, 'voor eeuwen sterk en weerbaar'. De geleidelijke vernieuwing van de wijk is ook bij uitstek geschikt om 'groene' innovaties toe te passen. Hiermee kan de wijk een 'groen' etiket krijgen dat niet alleen is gebaseerd op de aanwezige bomen en gazons. Dit kan bijdragen aan een nieuw sterk imago van de wijk. In het project 'Klimaatbestendig bouwen' zal verder onderzocht worden op welke manieren dit groene etiket vorm kan krijgen. Daarbij is uitgangspunt dat het project aansluit bij het gewenste beeld van de wijk, zoals dat in dit beeldkwaliteitsplan wordt beschreven.

Het oorspronkelijke schema van het vroeg-na-oorlogse Wielwijk, getekend door Wissing in 1954.

Het vernieuwde schema voortkomend uit de stedenbouwkundige visie 2007.

Verbinden van oud en nieuw

Wielwijk is een bestaande wijk en dat geeft de herstructureringsoperatie van de komende jaren dan ook geen carte blanche. Het vormgeven aan een nieuwe identiteit van een bestaande wijk houdt tevens in dat gezocht moet worden naar een goede aansluiting met de bestaande openbare ruimte en bebouwing. De architectonische principes van de naoorlogse architectuur en het groene karakter van de na-oorlogse stadswijk dienen hierbij als inspiratiebron.

Expressievere architectuur, eenduidige openbare ruimte

De nieuwe architectuur van Wielwijk zoekt een juiste balans tussen de individualiteit in de architectuur van het Admiraaalsplein en de collectiviteit in de architectuur van de rest van de wijk. Dit leidt tot een meer expressieve beeldtaal langs het parklint. Als tegenhanger hiervan, brengt de openbare ruimte juist eenheid en eenvoud in de wijk. Het is de specie die de verschillende bouwvelden in de wijk aan elkaar lijmt. Daarom is er een standaard palet van materialen en straatmeubilair voor de inrichting van de openbare ruimte samengesteld. Beplanting, bijzondere details en bijzondere profielen zorgen voor differentiatie in de buitenruimte.

4.2 Een samenhangende hoofdstructuur met verschillende woonvelden

Samenhang en verschil

De nieuwe hoofdontsluiting en het parklint zorgen voor een sterke, groene hoofdstructuur waarbinnen de woonvelden een nieuwe positie krijgen. Hiermee krijgt het oorspronkelijke schema van de wijk (een centrum met eromheen woonvelden gescheiden door een groen assenkruis) een nieuwe dimensie. Het kunnen onderscheiden van de hoofdstructuur en de verschillende woonvelden is een belangrijke leidraad voor de gewenste beeldkwaliteit. De opbouw van de wijk, in bouwvolumes en in typologie van de openbare ruimten wordt vanuit deze indeling beredeneerd. De samenhang binnen de hoofdstructuur wordt bewerkstelligd door de verbindende routes en de toepassing van het 'groene veld' als inrichtingsprincipe. De herkenbaarheid van het parklint als de belangrijkste verblijfsruimte wordt vergroot door de bebouwing die eraan grenst te voorzien van een architectuur, die qua expressiviteit afwijkt van de architectuur in de woonvelden. Ieder woonveld heeft zijn eigen specifieke ligging in de hoofdstructuur en ontleent daaraan voor een groot deel zijn eigenheid en kwaliteit. De specifieke kleuren van de gevels en bijpassende kleuren van de beplanting spelen een belangrijke rol in het vergroten van het onderscheid tussen de woonvelden.

Wah Chinese Restaurant Wah 美華酒家

[5] Richtlijnen openbare ruimte

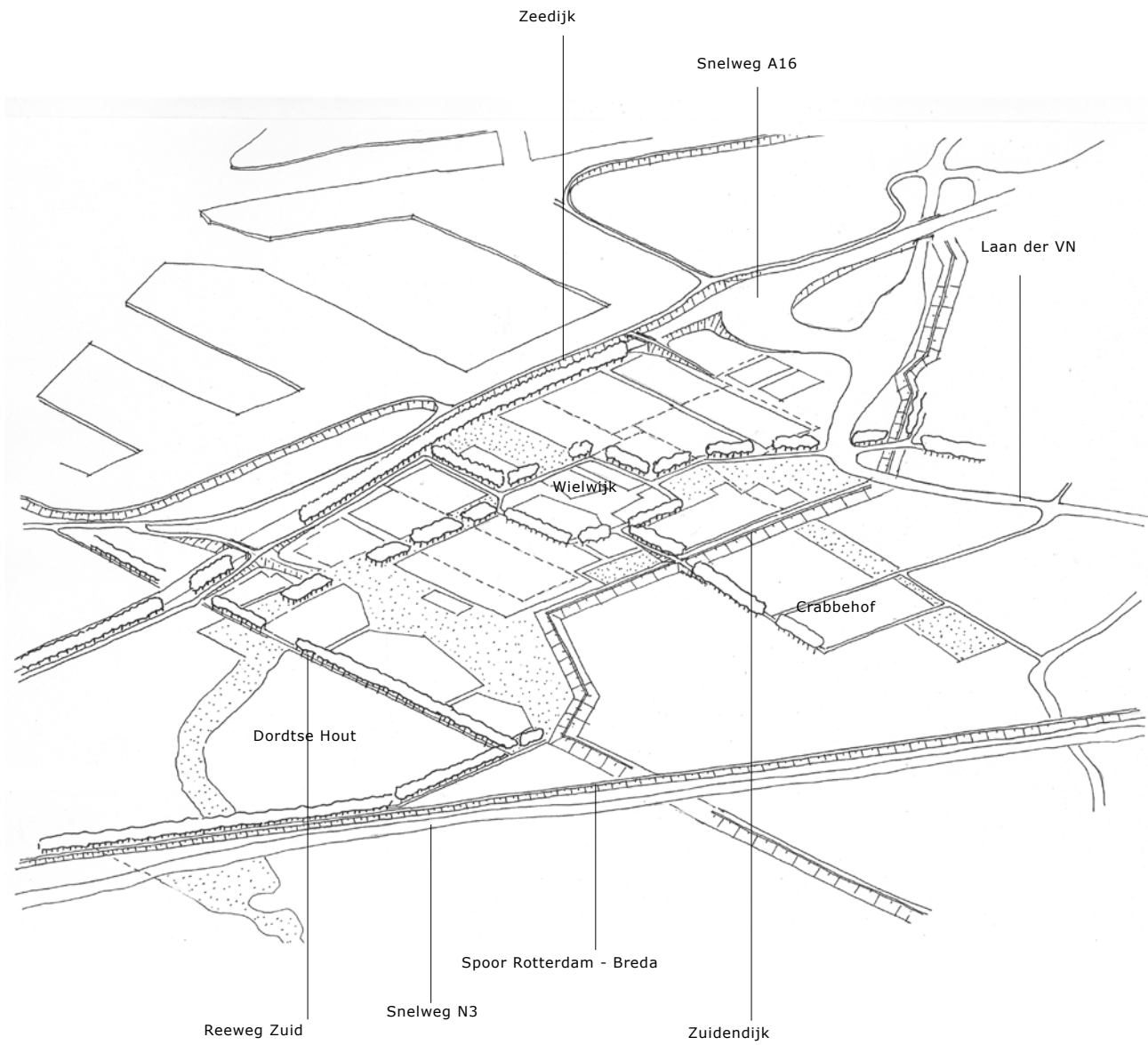
De openbare ruimte van Wielwijk zal tijdens de herstructureringsoperatie van de komende jaren geleidelijk op de schop gaan. Ruimtes zoals de A16-zone en de M.H. Trompweg krijgen een volledig nieuwe functie en inrichting. Straten en gazons worden vernieuwd, er komen watergangen bij en het begrip "park" krijgt een nieuwe betekenis in Wielwijk. Hoe alles precies zal lopen en eruitgaat zien, ligt nog niet vast, maar zal in de loop der jaren duidelijk worden. Aan de hand van de leidmotieven uit hoofdstuk 4 worden in dit hoofdstuk de richtlijnen met betrekking tot beeldkwaliteit van de openbare ruimte uiteengezet.

Wielwijk als unieke stadswijk in Dordrecht

Het unieke van de openbare ruimte in Wielwijk is het gevolg van de stedenbouwkundige typologie van de wijk. De ruime profielen, een groot volgroeid bomenbestand samen met de introductie van een serie bijzondere parkruimtes maken de wijk onderscheidend in de stad en misschien ook wel daarbuiten. Een zorgvuldig herontwerp van bestaande profielen, behoud van zoveel mogelijk bomen en een duurzaam ontwerp van het parklint zijn daarom cruciaal. De materialisatie van het 'vloertapijt' en het straatmeubilair van de wijk legt de verbinding met de rest van de stad en is grotendeels gebaseerd op de Dordtse standaard, alhoewel er ook ruimte is voor bijzondere elementen.

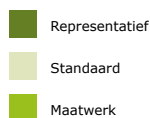
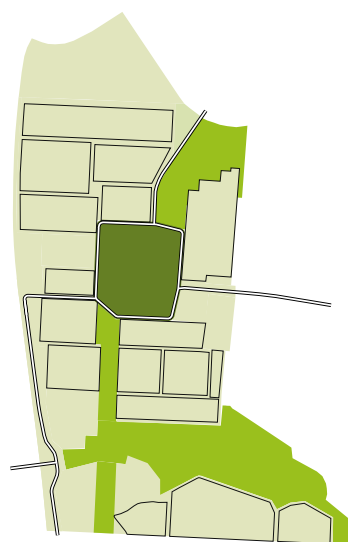
Een samenhangende hoofdstructuur met verschillende woonvelden

Het is de openbare ruimte die voor samenhang zorgt, de verschillende onderdelen van Wielwijk aan elkaar smeedt en de wijk verbindt met de rest van de stad. Tegenhanger vormt de architectuur waarvoor een meer expressieve beeldtaal is ontwikkeld. Het opnieuw vormgeven van de openbare ruimte, maar ook het bewaken van haar al aanwezige kwaliteiten zijn dan ook belangrijke dragers van de totale herstructureringsoperatie. Nieuwe boomstructuren en een nieuwe lineaire parkzone door de wijk hebben een belangrijke rol in het verhelderen van de structuur van de wijk. De auto, in geparkeerde en rijdende vorm, is ondergeschikt in het straatbeeld. Het groene karakter van de wijk overheerst. Om de woonvelden meer onderscheidend van elkaar te maken, wordt een beplantingspalet ontwikkeld samen met een kleurenpalet voor de architectuur van de wijk.

De ligging van Wielwijk in de stad

5.1 Wielwijk in de stad

Kwaliteitsniveaus openbare ruimte

Eiland binnen de stad

Wielwijk is een scherp afgebakende wijk. Samen met Crabbefhof en de Dordtse Hout ligt de wijk ingeklemd tussen de grote infrabundels A16, spoorlijn, N3 en Laan der VN. De wijk wordt in het oosten en zuiden door de Zuidendijk en de Reeweg-Zuid van Crabbefhof en Dordtse Hout gescheiden. Door deze ligging is de openbare ruimte van Wielwijk grotendeels een op zichzelf staand geheel. Lange lijnen zoals de dijken en hoofdwegen spelen een belangrijke rol in het verbinden van Wielwijk met de rest van de stad.

Kwaliteit Openbare Ruimte (KOR)

De gemeente Dordrecht ziet de openbare ruimte als het fysieke bindmiddel van de stad dat rust en eenheid brengt en een typisch Dordts handschrift kent. Vanuit esthetisch en beheersmatig oogpunt is enige standaardisatie van materialen en inrichtingsprincipes daarbij noodzakelijk. Tegelijkertijd kan de inrichting van de openbare ruimte ook gebruikt worden om de verschillende wijken meer onderscheidend van elkaar te maken. Deze visie is vastgelegd in het project Kwaliteit Openbare Ruimte [6], een samenwerking tussen de gemeentelijke sectoren Stadsontwikkeling en Stadbeheer. De richtlijnen in dit beeldkwaliteitsplan zijn een uitwerking van de KOR-gedachte. Het KOR-ontwerphandboek zal met betrekking tot Wielwijk worden geactualiseerd aan de hand van dit beeldkwaliteitsplan. Detaillering en inrichting van de openbare ruimte dient te voldoen aan de uitgangspunten zoals beschreven in de overige KOR-handboeken (Kabels en leidingen, Techniek en Civiel-cultuurtechnische details).

Kwaliteitsniveaus

Voor de inrichting en het beheer van de openbare ruimte van Wielwijk wordt onderscheid gemaakt in drie kwaliteitsniveaus, conform het KOR-ontwerphandboek:

- Representatief: Admiraalsplein, openbare ruimte met intensief gebruik en onderhoud. Ten opzichte van de standaard worden hier hoogwaardigere materialen toegepast en is er meer ruimte voor het toepassen van bijzondere details.
- Standaard: openbare ruimte met een normaal gebruik en onderhoud. Materialen worden toegepast volgens het standaardpalet en er wordt terughoudend omgegaan met het toepassen van bijzondere details.
- Maatwerk: Parklint, openbare parkruimte die intensief gebruikt wordt. Het onderhoud en de inrichting zijn overwegend standaard maar representatief op de plekken die intensief gebruikt worden, bijvoorbeeld sport- en speelplekken. Ook is er meer vrijheid voor het toepassen van bijzondere details.

- Netwerken*
- Hoofdautonetwerk
 - - - Hoofd fietsnetwerk
 - Waternetwerk
- Hoofdstructuur*
- 1. Admiraalsplein
 - 2. Tromptuinen
 - 3. Wielwijkpark
 - 4. Doormanpark
 - 5. Westvoeg
 - 6. Oostvoeg
 - 7. A16-zone
 - 8. Sportpark
 - 9. Campus
- Woonvelden*
- 10. Reddersbuurt
 - 11. Zuidoostkwadrant
 - 12. Zuidwestkwadrant
 - 13. Noordwestkwadrant
 - 14. Zeehavenbuurt
 - 15. Reeweg-Zuid

5.2 Eenheden openbare ruimte

Eenheden

De (toekomstige) structuur van de openbare ruimte van Wielwijk is te ontleden in een aantal eenheden: de netwerken, de hoofdstructuur (inclusief Admiraalsplein) en de woonvelden. Om de structuur van de openbare ruimte inzichtelijk te maken, is een samenhangende inrichting binnen een eenheid van belang.

Netwerken

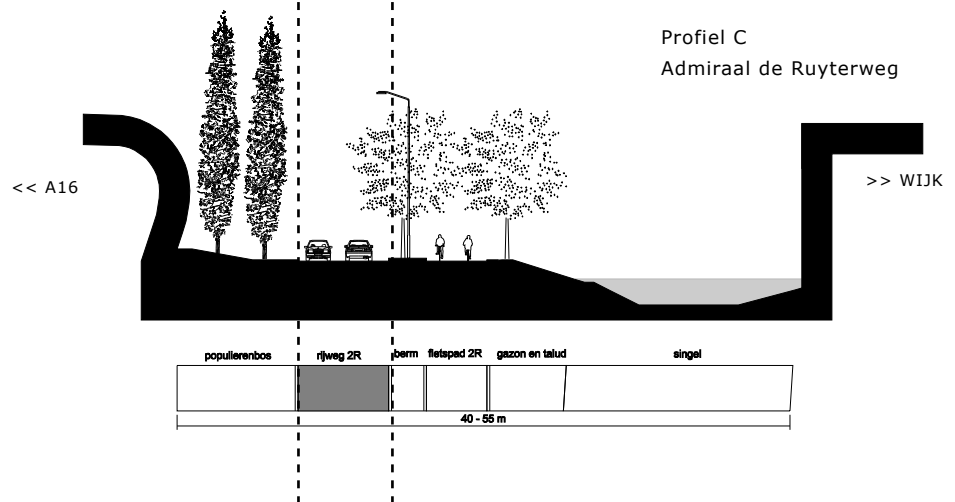
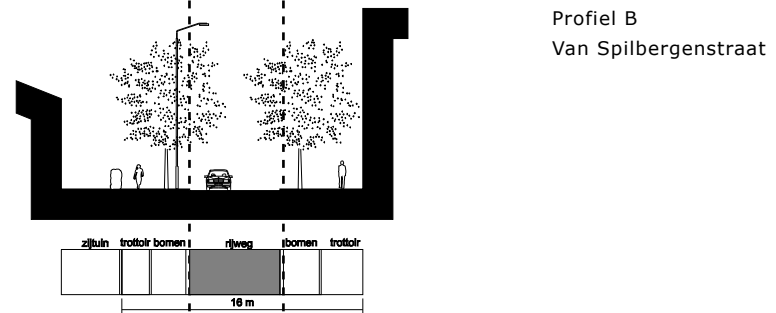
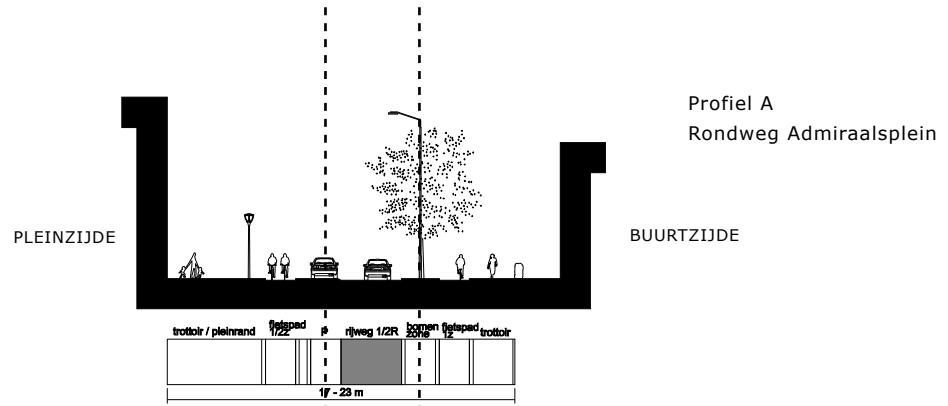
De netwerken zijn de 'lange lijnen' in de openbare ruimte die Wielwijk met de rest van de stad verbinden. De richtlijnen voor de inrichting van deze lange lijnen worden beredeneerd vanuit het stedelijke niveau. Het fietsnetwerk wordt niet apart behandeld, omdat deze steeds is geïntegreerd in andere onderdelen van de openbare ruimte, zoals het autonetwerk en het parklint.

Hoofdstructuur

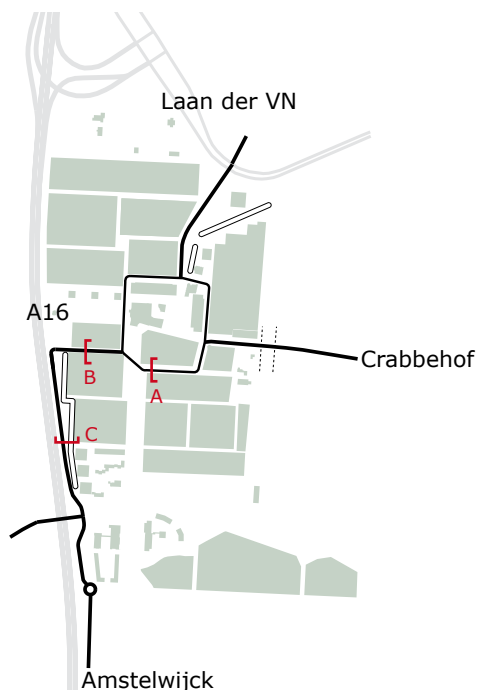
De hoofdstructuur van Wielwijk bestaat uit een samenhangend stelsel van overwegend groene ruimtes waartussen de woonvelden gegroepeerd liggen. Belangrijk onderdeel is het nieuw te ontwerpen parklint. Uitgangspunt voor de hoofdstructuur is dat een groene inrichting met bomen, beplanting en gazons de overhand heeft. Uitzondering vormt het centrale Admiraalsplein dat grotendeels verhard is.

Woonvelden

De woonvelden van Wielwijk bestaan uit de na-oorlogse kwadranten en de vooroorlogse Zeehavenbuurt en Reeweg-Zuid. De woonvelden kennen een sobere inrichting van de buitenruimte. Om de kwadranten meer onderscheidend van elkaar te maken wordt een specifiek beplantingspalet per kwadrant ontwikkeld dat de leidraad vormt voor de herinrichting en het beheer. Dit beplantingspalet is onderdeel van een totaal kleurenplan voor de wijk dat opgesteld dient te worden.

Netwerken: auto

De hoofdroute voor de auto door de wijk is een doorgaande weg die zowel vanuit het noorden, zuiden als oosten naar het centrum van de wijk leidt. De weg kent zeer verschillende profielen. In het zuiden, oosten en noorden ligt de weg op enige afstand van de wijk, maar wel met zicht(lijnen) op wijk en centrum. Hier ontstaat het gevoel 'we zijn er bijna'. Rond het Admiraalsplein ligt de weg in een door bebouwing ingesloten ruimte, die relatief krap is en waar veel verschillende functies een plek moeten krijgen.

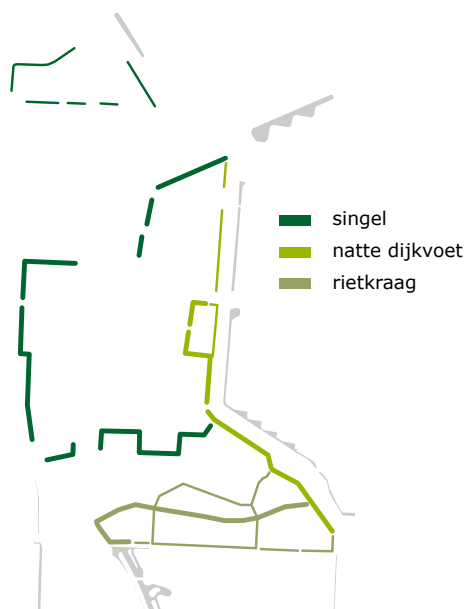
Uitgangspunten openbare ruimte

- Door de zeer verschillende ruimtes waar route doorheen loopt, is het van belang zoveel mogelijk te investeren in eenduidigheid. De weg moet een vanzelfsprekende hoofdroute door wijk zijn.
- Zwart asfalt (50km/u) en zwarte klinkers (30km/u) als doorlopend tapijt voor de rijweg
- Continue boomstructuur langs de route, aansluitend op de stedelijke boomstructuur, zie hoofdstuk 5.5. Deze boomstructuur bestaat voor een klein deel uit bestaande bomen en verder uit nieuw te planten bomen. Daar waar nieuwe bomen komen langs de route wordt bij voorkeur één soort stadsboom toegepast. De plataan zou een goede keuze zijn: duurzaam, taai, mooi in structuren en goed voor de luchtkwaliteit
- Verlichting: gelijksoortige lichtmasten in een helder ritme langs de gehele route.
- De rondweg Admiraalsplein [profiel A] kent een hoogstedelijk profiel dat past bij een weg langs het centrum van de wijk. Er dient ruimte te worden gevonden voor veel functies: autoroute, bushalte, fietsersroute, voetgangers, pleinrand, parkeren, kiss&ride, bomen en verlichting. Openheid naar het plein, de woonvelden liggen iets meer in de luwte doordat aan die zijde van de route een bomenrij wordt toegepast. Duurzame stedelijke ruimte: voldoende maat om veranderingen in de toekomst te kunnen opvangen.
- De Van Spilbergenstraat [profiel B] krijgt een stedelijk profiel met aan weerszijden woningen, dat de verbinding legt tussen de Admiraal de Ruyterweg en het Admiraalsplein. Door het toepassen van bomenrijen aan beide zijden van de weg, maakt de doorgaande route zich los van de woonbebouwing en ontstaat een laankarakter.
- De Admiraal de Ruyterweg [profiel C] krijgt een ruim, groen profiel waarbij de weg op enige afstand ligt van de bebouwing. De inrichting wordt gedomineerd door bomen die doorzicht bieden naar de wijk, maar ook een afschermdende rol hebben.

Noot

De bestaande ondergrondse infrastructuur (kabel- en leidingtracés) kan bepalend zijn voor het uiteindelijke ontwerp van een straatprofiel. Inventarisatie van wat blijft en wat vervangen wordt, is nodig tijdens ontwerpfase. Algemeen kan worden gesteld: voldoende ruimte reserveren (ook voor toekomstige ontwikkelingen K&L) dichtbij de woningen.

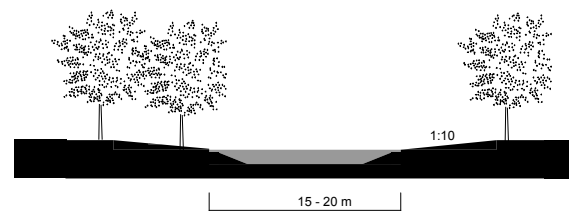
Netwerken: Water

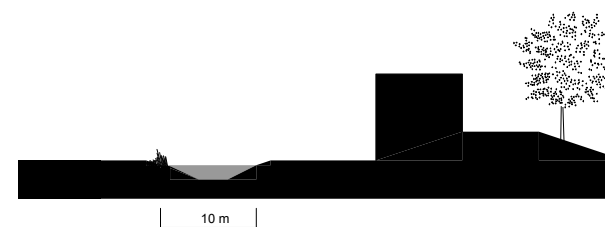
Het toekomstig waternetwerk van Wielwijk heeft naast zijn technische functie voor de waterhuishouding in de wijk ook een belangrijke rol in het maken van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat in de wijk.

Uitgangspunten beeldkwaliteit

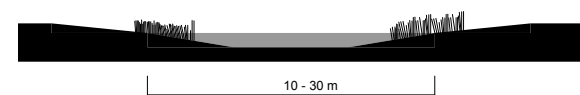
- Om de diversiteit van de watergangen op het Eiland van Dordrecht in beeld en ecologie te versterken, worden in het Stedelijk Waterplan [7] verschillende watergangstypologieën onderscheiden. Het waternetwerk in Wielwijk kent drie typologieën: de singel, de natte dijkvoet en de rietkraag.
- De singel is een brede watergang, met rechte, cultureelrijke oevers en flauwe grastaluds waarin willekeurig bomen geplant zijn. De singel loopt in Wielwijk om de kwadranten heen en is aan minimaal één kant openbaar. De gebruikswaarde van de singel kan worden vergroot door het toevoegen van gebruikselementen zoals visvlonders.
- De natte dijkvoet is een brede sloot langs de dijk met natuurvriendelijke oevers waarlangs een waterplanten- en moerasvegetatie kan ontstaan. De natte dijkvoet is in Wielwijk zowel aan de dijkzijde als de polderzijde afwisselend openbaar en geprivatiseerd door de achtertuinen van bebouwing.
- De rietkraag (in het nieuwe waterplan getypeerd als *kil* en *stadssloot*) is een watergang met flauwe taluds en natuurvriendelijke oevers waarin op grote schaal riet is geplant. De overgang tussen land en water is bij deze typologie diffuus. In Wielwijk loopt de rietkraag door en langs de zuidrand van het Wielwijkpark en versterkt het karakteristieke rietlandschap in dit gebied. Dwarsverbindingen over het water (bruggen) en een eventuele waterspeelplaats versterken de gebruiks- en belevingswaarde van dit water.

De singel

De natte dijkvoet

De rietkraag

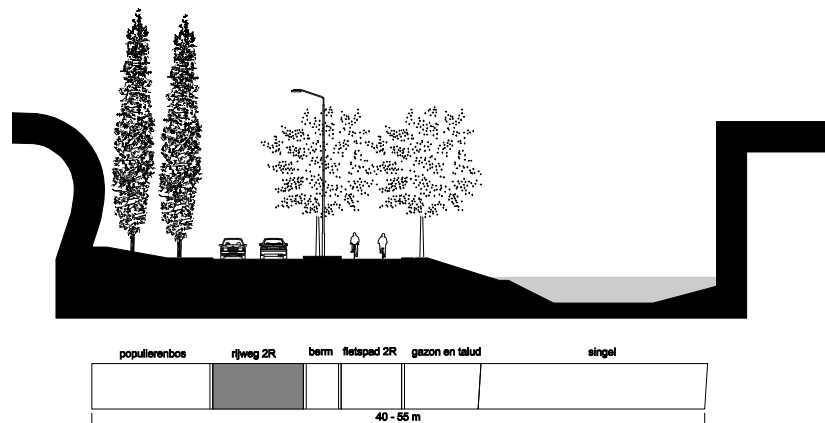
Hoofdstructuur: De A16-zone

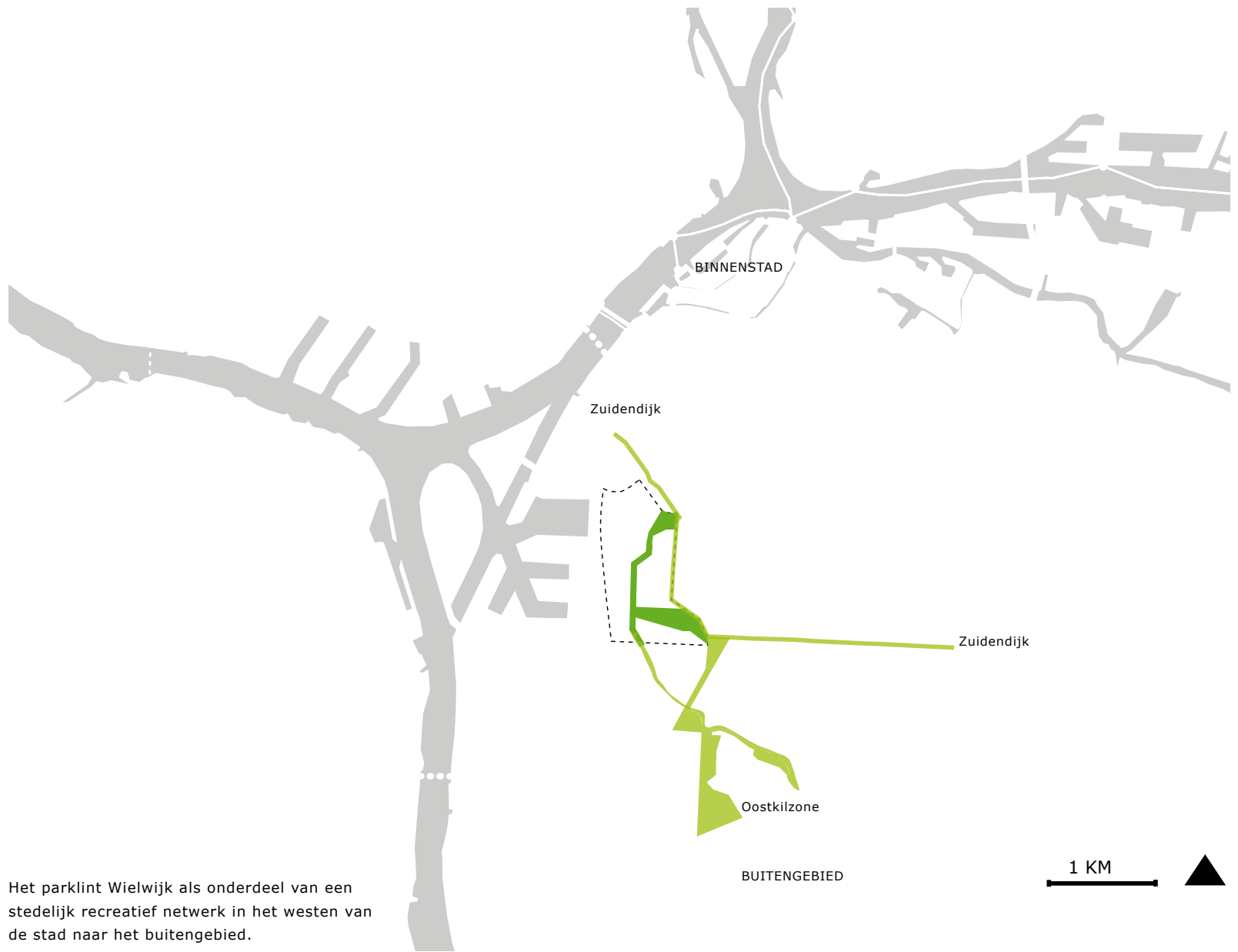
Het zuidelijk deel van de A16-zone krijgt in de stedenbouwkundige visie een nieuwe positie in de wijk. De bebouwing van de wijk komt op afstand van de A16 te liggen en in het gebied hiertussen ontstaat een nieuw ruim gebied waarin groen, water en de hoofdroute voor de auto een plek krijgen. Hiermee wordt dit deel van de A16-zone een formele voorkant van de wijk en een belangrijke entree. Dit stelt eisen aan de openbaarheid van het gebied en de typologie van de nieuwe bebouwingsrand.

Uitgangspunten beeldkwaliteit

- De ruimte kent een profiel, dat wordt gedomineerd door de ontsluitingsweg, bomen en een watergang. De weg sluit aan op de Laan van Londen richting Amstelwijk.
- Het profiel wisselt in breedte: continu in maatvoering zijn de rijweg en de watergang met zijn taluds.
- De compositie en soort van de bomen is mede gebaseerd op het verbeteren van de luchtkwaliteit, zie hiervoor de studie van Alterra [8].
- De weg ligt op enige afstand van de wijk, maar heeft nadrukkelijk wel een relatie met de wijk. Een transparante beplanting en een bebouwingstypologie met twee voorkanten (naar de weg en naar de buurt) spelen hierbij een belangrijke rol.

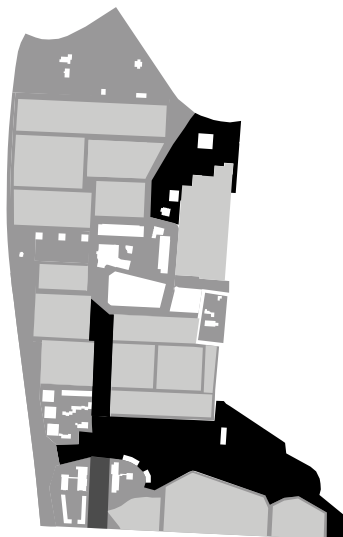
Principeprofiel A16-zone

Het parklint Wielwijk als onderdeel van een stedelijk recreatief netwerk in het westen van de stad naar het buitengebied.

Hoofdstructuur: Parklint

Het parklint Wielwijk is een reeks van publieke stedelijke ruimtes met een aantrekkelijk verblijfsklimaat die samen een continue groenstructuur met langzaam verkeersroutes vormen door de wijk. Het parklint sluit aan op het stedelijk groennetwerk en heeft dan ook een belangrijke recreatieve waarde. In een dergelijke structuur kunnen voetgangers, hardlopers, fietsers, skaters en kinderen zich op een prettige en veilige manier van A naar B verplaatsen.

Uitgangspunten beeldkwaliteit

- Autovrij
- Landschappelijk en natuurlijk in het zuiden (Wielwijkpark), intiemer en stedelijker in het midden (Tromptuinen), aansluitend op het stenige hart van de wijk (Admiraalsplein) en dan weer verlopend naar sereen en groen in het noorden (Doormanpark).
- Het veld, gazon met bomen, is in het parklint de basis voor de stedelijke vloer. Dit veld kan in de verschillende onderdelen van het parklint worden bewerkt met bijvoorbeeld hoogteverschillen, bijzondere beplanting, zitranden als opsluiting, spelelementen, enz.
- Een langzaam verkeersroute vormt de verbinding tussen de verschillende onderdelen van het parklint en het aansluitende stedelijke recreatieve netwerk. Deze route is een zogenaamde 'shared space': ze bestaat uit een stedelijke hoofdfietsroute, maar biedt ook ruimte voor wandelaars, hardlopers, skaters en andere recreanten. De route vormt een promenade door de hartas van de wijk.
- Er wordt een kralensnoer van programma's met sport- en spelvoorzieningen door het gehele parklint uitgelegd.
- Er is voldoende zitgelegenheid door het gehele parklint.

Singel als centrale verblijfsplek in Doormanpark

Tromptuinen: hard en zacht, tussen plein en park in

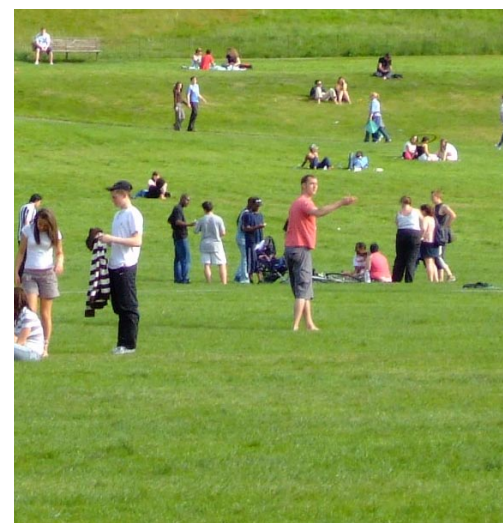
Wielwijkpark: open en gesloten, intiem en wijds

Programma's voor sport en spel als een kralensnoer door het parklint

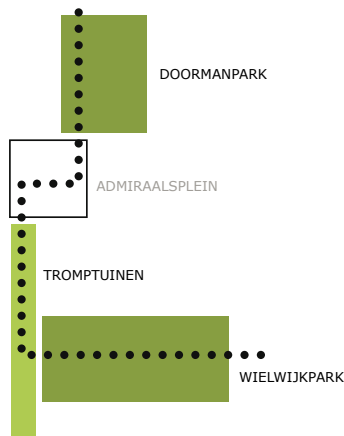

Langzaamverkeersroute: een shared space voor fietsers, voetgangers en sporters

Park als aantrekkelijke verblijfsplek

De verschillende eenheden van het parklint

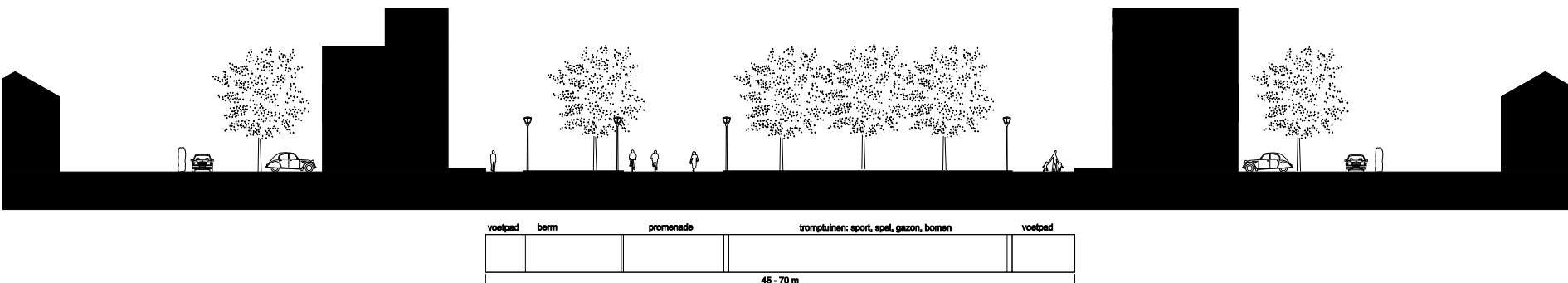

Het Doormanpark is een grote groene ruimte die vrijkomt als de scholenlocatie van Het Kompas herontwikkeld wordt en er een woontoren gerealiseerd wordt. De al aanwezige singel vormt het centrale element waaromheen de overige openbare ruimte van het park gegroepeerd ligt.

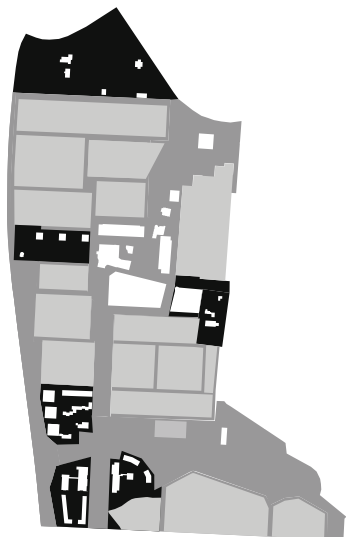
De Tromptuinen vormen de overgang tussen het Wielwijkpark en het Admiraalsplein en is dan ook een plek die qua karakteristiek tussen een plein en een park inzit. Het is een langgerekte ruimte die aan de lange zijdes duidelijk begrensd wordt door bebouwing met een voordeur aan de stadstuinen.

Het Wielwijkpark is een grote groene ruimte met harde en zachte randen. Het park is in te delen in drie zones: een cultureel landschap met ruimte voor grote parkprogramma's in het noorden, een natuurlijk rietlandschap in het zuiden en een dynamische zone hiertussen met de hoofdroute en diverse sport- en spelvoorzieningen.

Principeprofiel Tromptuinen

Hoofdstructuur: Groene voegen, campus, sportpark

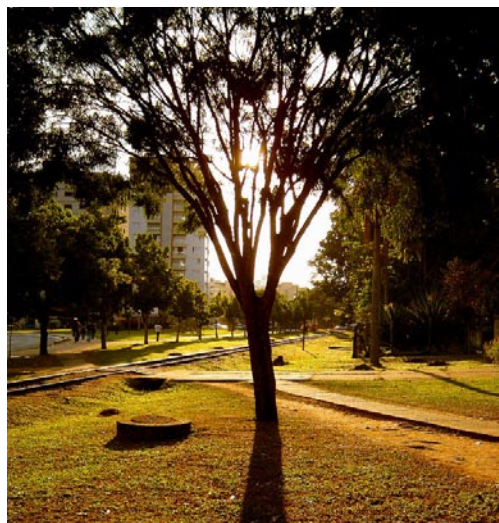

De groene voegen, het sportpark en de campus maken onderdeel uit van de hoofdstructuur van het nieuwe Wielwijk. Deze onderdelen van Wielwijk kenmerken zich door grote groene ruimtes waar de aanwezige bebouwing in een losse setting in is geplaatst. De buitenruimte is vaak maar deels of semi-openbaar, maar speelt wel een belangrijke rol in de groene uitstraling van de wijk en de herkenbaarheid van de verschillende woonvelden.

Uitgangspunten openbare ruimte

- Ademende ruimtes met bomen en weinig onderbeplanting, zodat een zekere transparantie ontstaat.
- Autoluw, slim ontsloten voor de auto, in geparkeerde vorm zoveel mogelijk uit het zicht van doorgaande (langzaam verkeers-)routes

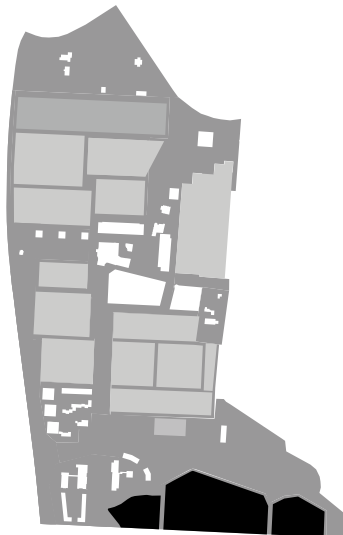
Langzaam verkeerroutes verbinden de losstaande gebouwen onderling

Veld met bomen en doorzichten

Woonvelden: Reeweg-Zuid

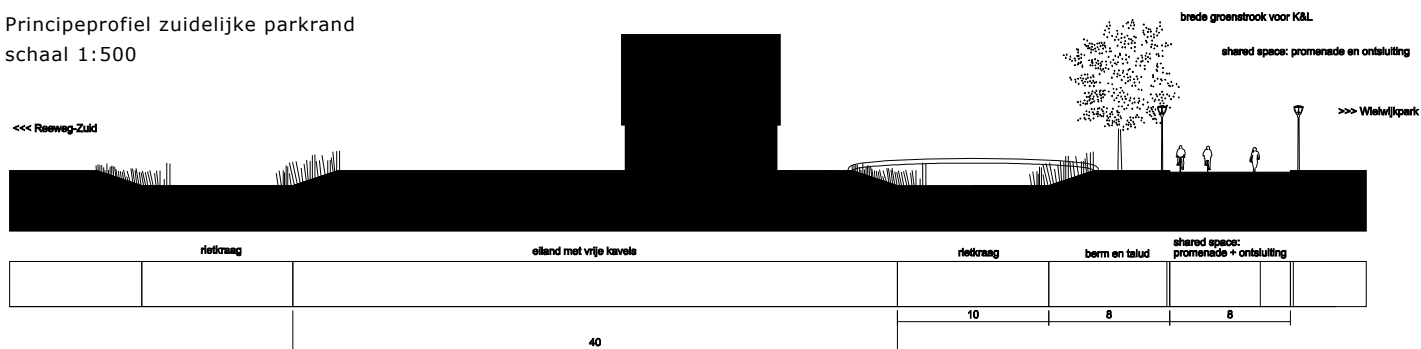
De Reeweg-Zuid is een oude landweg met vooroorlogse lintbebouwing die met de achterkanten georiënteerd zijn op het Wielwijkpark. In de visie wordt bebouwing in een kleine korrel toegevoegd die het park een nieuwe voorkant geeft.

Beeldkwaliteit openbare ruimte

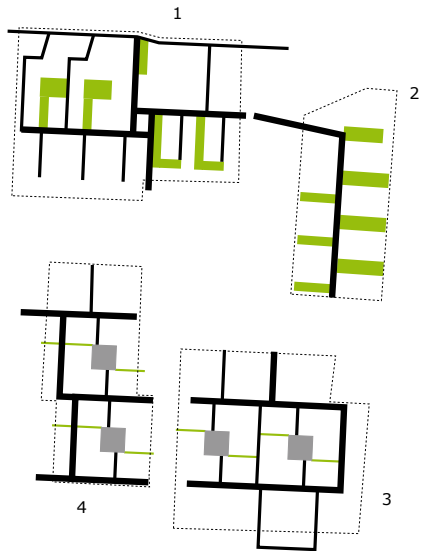
- Typologie: één ruimte tussen de banden, grasberm aan weerszijden. De weg is een *shared space* voor fietsers, voetgangers en een bescheiden aantal auto's van bewoners
- Parkeren geheel op eigen terrein tussen de woningen. Eventueel parkeercoffers voor bezoekersparkeren.
- Verharding: asfalt (promenade) en gebakken klinkers (toegangsweggetjes)
- Sloten met rietkragen en bruggetjes naar de woningen

Principeprofiel zuidelijke parkrand
schaal 1:500

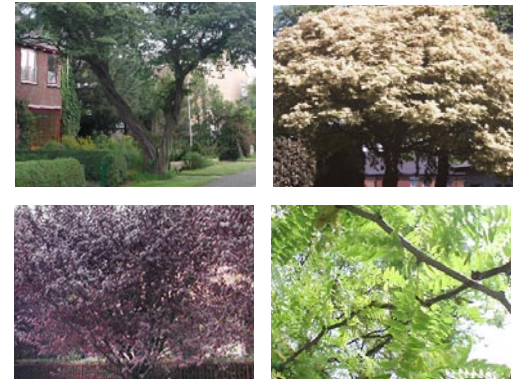

De verschillende jaren vijftig woonvelden van Wielwijk met ieder hun eigen patroon van straten en groenplekken.

1. Assenkruis met collectieve velden
2. Ruggengraat met hoven
3. Circuit met centrale buurtpleintjes
4. Circuit met centrale buurtpleintjes

Per kwadrant wordt een beplantingspalet ontwikkeld, dat het kwadrant een eigen kleur geeft.

Woonvelden: Kwadranten

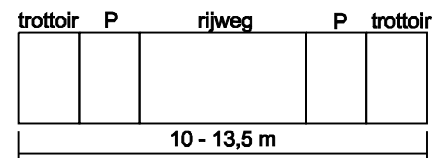

De kwadranten zijn de jaren vijftig woonvelden van Wielwijk die in een molenwielstructuur rond het Admiraalsplein gesitueerd zijn. In de stedenbouwkundige visie wordt ingezet op het meer onderscheidend maken van de woonvelden.

Uitgangspunten openbare ruimte

- Eenheid in basisverharding: gebakken klinker en betontegel
- Verschillende patronen van de openbare ruimte per kwadrant behouden en versterken
- Onderscheidend beplantingspalet per kwadrant: herstel van oude beplantingsplan en versterken onderscheid tussen de verschillende kwadranten
- Evenwicht tussen auto en groen in de woonstraten: ruimte voor bomen in de straat, langsparkeren aan één of twee zijdes, eventueel parkeercoffers (parkeerterreintjes in groene setting)
- Kindvriendelijk: brede trottoirs en goede routes naar het parklint

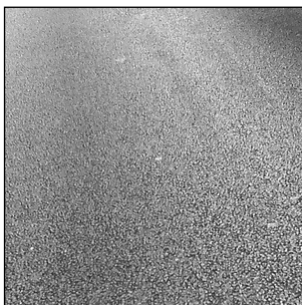
Profiel woonstraat met bomen aan beide zijden van de straat voor een groen straatbeeld.

HET BASISPALET:

Lange lijnen

Zwart asfalt met grijze steenslag

Woonstraten

Rode gebakken klinker keiformaat

Admiraalsplein

Grijze spectroliettegels 40x40 cm

Trottoirs

Lichtgrijze betontegel 30x30cm

Velden

Gazon met bomen

TOEPASSINGEN:

- zwart asfalt met grijze steenslag op rijweg hoofdautonetwerk 50 km/h
- zwarte betonklinkers keiformaat op gedeeltes hoofdautonetwerk waar 30km/h snelheid geldt
- rood asfalt op fietsroutes naast rijweg
- zwart asfalt met lichte toeslag op fietsroutes door parklint
- rode gebakken klinkers keiformaat in elleboogverband in parkeervakken langs hoofdautonetwerk

- rode gebakken klinkers keiformaat in keperverband op rijweg woonstraten
- rode gebakken klinkers keiformaat in elleboogverband in parkeervakken langs woonstraten

- grijze spectroliettegels 40x40 cm in halfsteensverband op voetgangsgedeelte plein
- rode gebakken klinkers keiformaat in rijweg (keperverband) en parkeervakken (elleboogverband)

- lichtgrijze betontegels met niet-uitgewassen toplaag 30x30 cm in halfsteensverband in trottoirs en voetpaden
- lichtgrijze trottoirband (niet uitgewassen) 18cm breed

- gazon met bomen op velden in buurten en hoofdstructuur

5.3

Basispalet voor de stedelijke vloer

Basispalet

De openbare ruimte verbindt de verschillende delen van Wielwijk aan elkaar en vormt in feite de 'vloerbedekking' van de wijk. Om eenheid en rust te creëren, is voor deze vloerbedekking een basispalet aan materialen gedefinieerd.

Het basispalet voor de wijk bestaat uit:

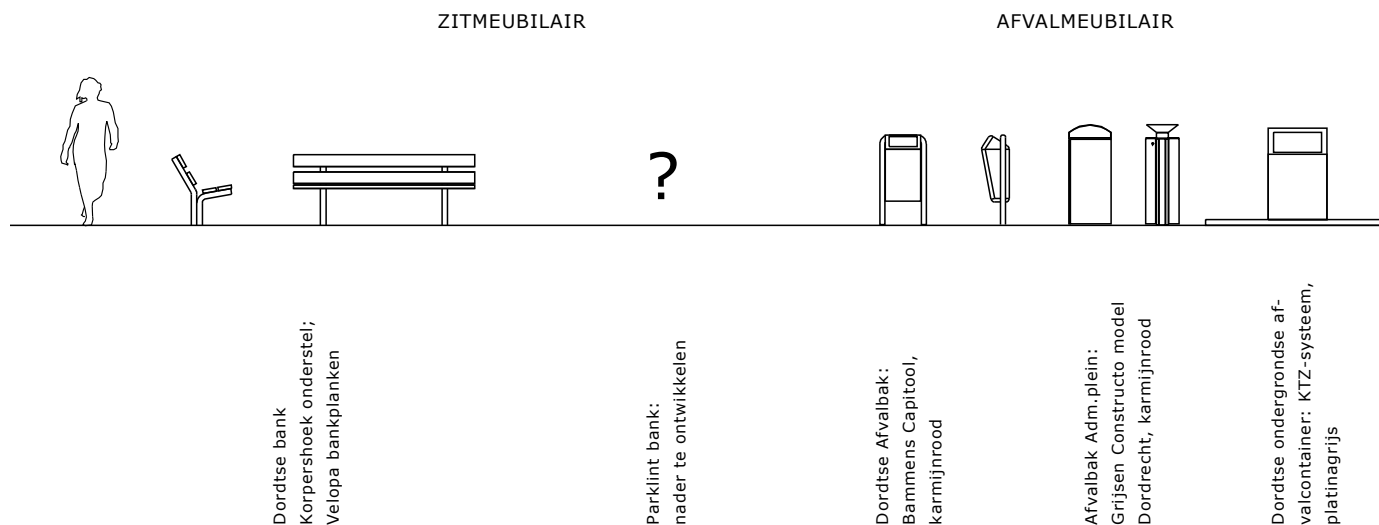
- Zwart asfalt met grijze steenslag, toegepast op doorgaande routes. Dit materiaal legt de verbinding naar de rest van de stad;
- Rode gebakken klinker, toegepast in de woonstraten en de parkeervakken. De gebakken klinker vormt een tegenhanger van het betonmateriaal en geeft een warme uitstraling aan de buitenruimte in de wijk;
- Grijze spectroliettegels, het basismateriaal voor het Admiraalsplein, sluit in kleur aan bij de betontegel die wordt toegepast in de woonvelden, maar heeft een sjiekere uitstraling en is geschikt voor intensief gebruik;
- Lichtgrijze betontegel is de basis voor de trottoirs en voetpaden in de wijk. De lichte kleur contrasteert mooi met het groen van de gazons, beplanting en bomen en geeft de wijk een lichte uitstraling.
- Het gazon met bomen is de groene basis - de openbare tuin - van de wijk. Deze kan aangekleed worden met verschillende bomen, beplanting en bloemen die kleur in de wijk brengen en per seizoen en/of buurt kunnen verschillen.

In de toevoegingen en detaillering van de te vernieuwen buitenruimte dient aansluiting bij dit palet gezocht te worden.

5.4 Straatmeubilair

Het straatmeubilair van Wielwijk is grotendeels gebaseerd op de Dordtse standaard. In dit hoofdstuk is het straatmeubilair in drie 'families' ondergebracht: het zitmeubilair, het afvalmeubilair en de palen en lichtmasten.

- Als zitmeubilair wordt in de hele wijk de standaard Dordtse bank toegepast, met uitzondering van het parklint. Om deze nieuwe structuur meer te benadrukken en omdat juist in dit lint verblijfskwaliteit zo belangrijk is, krijgt het parklint een eigen bank. Deze bank is onderdeel van het ontwerp voor het lint en kan worden geselecteerd tijdens het op te stellen raamwerk voor het gehele parklint. Bij de selectie is het wenselijk de bewoners te betrekken. Zij hebben ooit het zogenaamde '100-bankenplan' voorgesteld om meer zitgelegenheid in de wijk te maken. Een belangrijke voorwaarde voor een duurzaam bestaan van deze Parklintbank is een goed beheerplan.
- Lichtmasten, afsluitpalen en fietsnietjes vormen samen een palenfamilie van blank staal, roestvrij of gegalvaniseerd. Dit past bij de gewenste stoere en moderne uitstraling van de wijk. Nieuw geselecteerd is de standaard afsluitpaal voor Wielwijk van blank gegalvaniseerd staal. Dit element kan de komende jaren de enorme diversiteit aan paaltjes in de wijk vervangen.
- Op dit moment is nog niet duidelijk of en wanneer er LED-verlichting komt in Wielwijk. Als in de toekomst wordt overgeschakeld op LED-verlichting en andere armaturen nodig zijn, dan blijft de hoogte-opbouw van de palen en de differentiatie in armaturen voor de verschillende typen ruimten leidraad.

PALEN EN LICHTMASTEN

Dordts Fietsnietje:
blank gegalvaniseerd staal
type Falco aanleunbeugel

Wielwijkse afsluitpaal:
blank gegalvaniseerd staal
Bijv. type Falco Round
Te selecteren bij eerste
project

Afsluitpaal Admiraalsplein:
blank RVS
type Velopa Inox

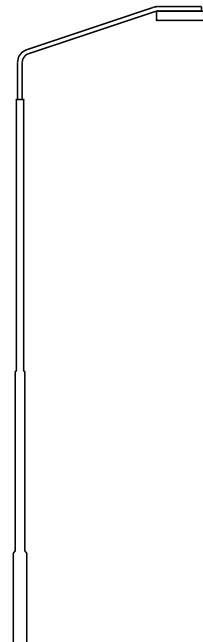
Admiraalsplein en parklint:
Zwart gecoate stalen masten
4,5 m
Cambridge armatuur

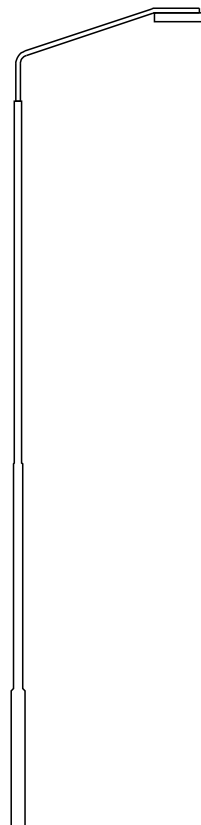
Autovrije straten en
structurele voetpaden:
Gegalv. bl. stalen masten
3,5 m
Kegelarmatuur

Woonstraten:
gegalv. bl. stalen masten
6 m
met uitlegger
Industria 2500 armatuur

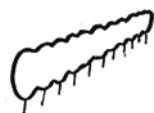

Wijkontsluiting:
Gegalv. bl. stalen masten
8-10 m
met uitlegger
Iridium armatuur

bomen als lange lijn

bomen als scherm

bomen als groep

bomen at random

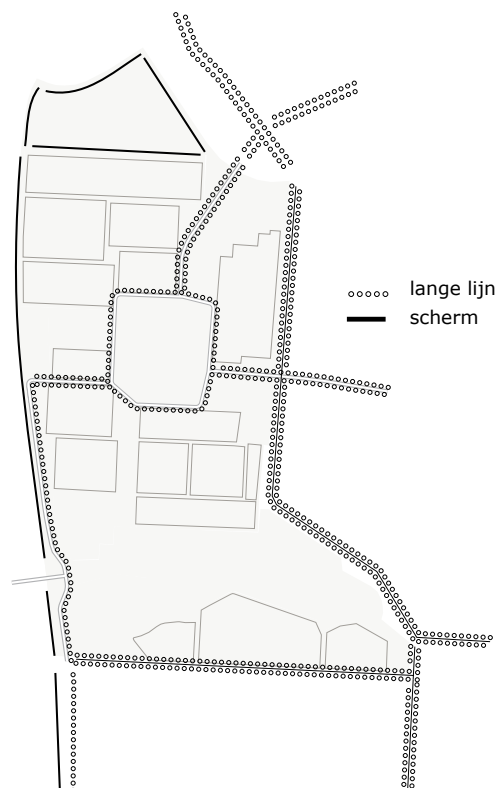
bomen in straatbeeld

solitaire boom als monument

De verschillende betekenissen van bomen in de wijk

5.5 Bomen

Gewenste boomstructuren in Wielwijk op hoofdlijnen

Wielwijk is een groene stadswijk. De meer dan 2200 bomen in de openbare ruimte dragen voor een belangrijk deel bij aan dat beeld. Na meer dan 50 jaar kent de wijk een gevarieerd en volgroeid bomenbestand dat medebepalend is voor de structuur van de openbare ruimte en een vertrouwd beeld geeft voor bewoners. De bomen geven nieuwe huizen al een karakteristieke omgeving waar een nieuwbouwwijk in de polder nog jaren op moet wachten.

Uitgangspunten bomenstructuur

Bomen zijn bij uitstek geschikt om de leesbaarheid van een structuur te vergroten. Op dit moment kent de wijk nauwelijks boomstructuren. De kaart geeft op hoofdlijnen de gewenste boomstructuur in Wielwijk aan.

Uitgangspunten bestaande bomen

- Uitgangspunt bij de herontwikkeling van de verschillende deelgebieden is het handhaven van de bomen in het gebied
- Per deelontwikkeling is nauwkeurig onderzoek nodig naar de waarde van de bomen en de inpassingsmogelijkheden. Als handhaven dan niet mogelijk of wenselijk blijkt, zal per boom tenminste een nieuwe boom op een nader te bepalen plek in de wijk geplant moeten worden. Afhankelijk van de waardering van de te rooien boom, zal een meer of minder volgroeide en duurzame soort gekozen moeten worden.
- Er zal gewaakt worden over een gevarieerd bomenbestand ten aanzien van robuustheid (ziektes) en continuïteit in het stadsbeeld (verschillende levensduur van soorten).

Duurzaam beplantingspalet

Een gevarieerd en robuust palet aan bomen en planten waarborgt een duurzaam groen beeld in de wijk. Klimaatverandering en de daarbij horende stijging van de gemiddelde temperatuur veroorzaakt mogelijk een verschuiving in planten- en bomensoorten die in een wijk als Wielwijk goed gedijen. Nieuwe bomen- en plantensoorten kunnen helpen om de wijk meer onderscheidend te maken. De herstructureringsoperatie is bovendien bij uitstek geschikt voor het geleidelijk vernieuwen en aanvullen van het beplantingspalet. In het kader van de pilot 'Klimaatbestendig bouwen' wordt hier nader onderzoek naar gedaan. Daarnaast zal per woonveld een eigen beplantingspalet worden opgesteld. Bij de keuze van soorten speelt ook de mogelijkheden van bepaalde bomensoorten als luchtfilter een rol. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de studie van Alterra [8].

5.6 Parkeren in de openbare ruimte

Door een toenemend autobezit en -gebruik heeft de auto de afgelopen decennia een steeds prominentere rol in het straatbeeld gekregen. De ruimte die de auto in geparkeerde vorm vraagt, zet de groene kwaliteiten van een wijk als Wielwijk onder druk. Om het groene karakter van Wielwijk te behouden, zijn inventieve parkeeroplossingen nodig. Dit maakt het parkeren tot een belangrijke ontwerpogave.

Gewenste beeldkwaliteit

- Bescheiden rol auto in straatbeeld, groen en ruimte overheersen;
- In de woonstraten het parkeren zoveel mogelijk oplossen door te langsparkeren aan een of twee zijdes van de straat;
- Eventueel extra parkeerruimte vormgeven in groene parkeeroffers.

Parkeren in woonstraat

Parkeerhaag

Ingekapselde parkeerhof

Verdiept parkeren

Parkeerplaats tussen bomen

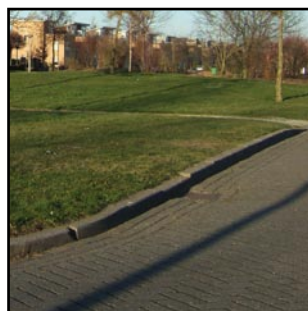
Parkeren tussen bomen in woonstraat

5.7 Hergebruik

In een wijk waar veel plekken op de schop gaan, is veel materiaal opnieuw te gebruiken in de openbare ruimte. Soms letterlijk: de gebakken klinkers die overal in de wijk liggen en vrijkomen, hebben vaak nog een lange levensduur. In Wielwijk zijn echter veel meer aanknopingspunten: overtollige grond gebruiken in reliëf, puin van te slopen gebouwen opnieuw gebruiken in schanskorven, enz. Het creatief hergebruiken van materiaal dat er al is, kan originele straatdetails opleveren en maakt de Wielwijkse stijl meer onderscheidend.

Puin van te slopen bebouwing, opnieuw te gebruiken in schanskorven die op allerlei manieren kunnen worden gebruikt in Wielwijk

Overtollige grond die (ook in het licht van een gesloten grondbalans) kan worden gebruikt voor bijvoorbeeld speels reliëf in het parklint

Gebakken klinkers (keiformaat) te hergebruiken uit o.a. A16-zone.

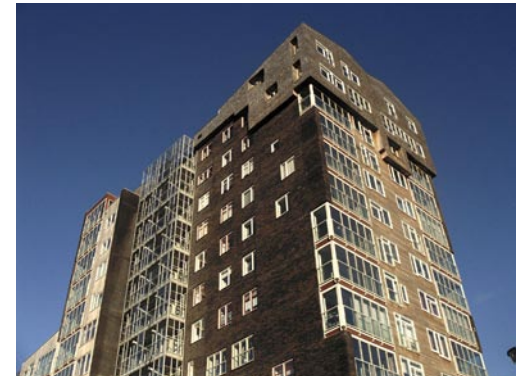

Natuurstenen keien te hergebruiken uit A16-zone.

Gebakken klinkers waalformaat, te hergebruiken (in bijv. parklint) uit Admiraal de Ruijterweg.

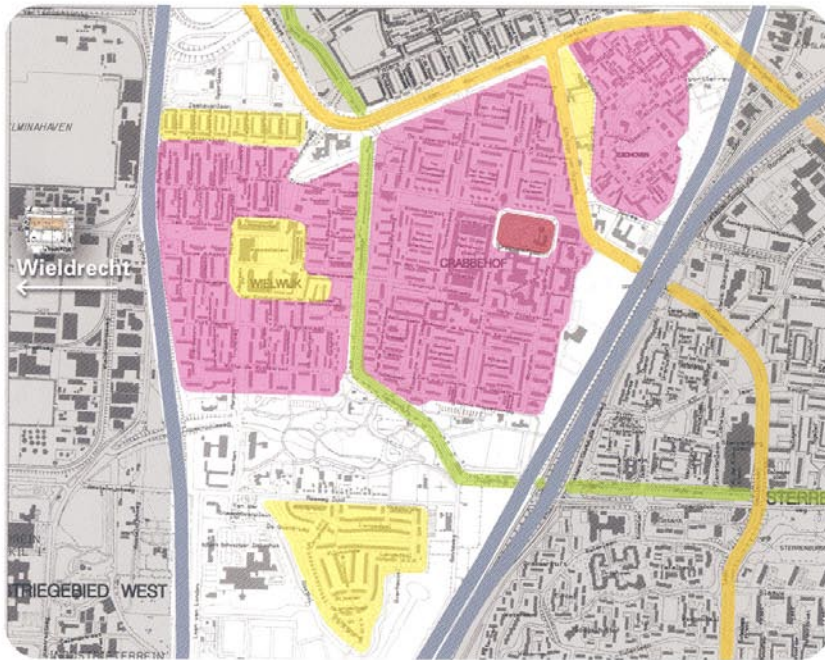

[6] Richtlijnen architectuur

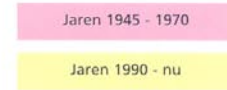
De recentelijk opgeleverde nieuwbouwprojecten op het Admiraalsplein zijn vanuit meerdere aspecten vernieuwend te noemen. Er is hier bewust gekozen om te breken met de sobere architectuur uit de jaren vijftig van de vorige eeuw. De Zilvervloot is een compact en kleurrijk bouwwerk, waarin diverse woningtypes een plek hebben gekregen. De variatie in hoogte en breedte van de diverse aaneengeregen woongebouwen is een vertaling van de hedendaagse trend tot individualisering in de maatschappij. Door de veelvormigheid is in een oogopslag duidelijk dat je je in het centrum van de wijk bevindt. De herkenbaarheid van het Admiraalsplein is niet alleen afhankelijk van de vernieuwing van de bebouwing op het plein zelf, maar ook van de verschijning van de overige bebouwing in Wielwijk. De komende jaren komen veel wooncomplexen in Wielwijk aan bod om te worden vervangen door nieuwbouw. Het gevaar bestaat dat, wanneer bij deze nieuwbouwprojecten ook gekozen wordt voor een architectuur, die wat betreft expressiviteit vergelijkbaar is met de architectuur op het Admiraalsplein, het centrum aan verbeeldingskracht verliest. Daarnaast komt de samenhang tussen de randen van de woonvelden en de te handhaven woonbebouwing in de woonvelden onder druk te staan.

De uitdaging met betrekking tot de beeldkwaliteit is om met de nieuwbouw in het kader van de stedenbouwkundige visie een vernieuwende laag aan de bestaande wijk toe te voegen, waardoor Wielwijk zich in de toekomst nog meer gaat onderscheiden als unieke stadswijk in Dordrecht. Er zal een goede balans gevonden moeten worden tussen de individualiteit in de architectuur van het Admiraalsplein en de collectiviteit in de architectuur van de rest van Wielwijk. Daarnaast is het belangrijk dat de leesbaarheid van de wijk wordt vergroot en de samenhang met de rest van de wijk niet verloren gaat. Met deze leidmotieven in het achterhoofd zijn richtlijnen voor de beeldkwaliteit van de nieuwbouw opgesteld.

Regimekaart Wielwijk, Crabbehof en Zuidhoven,
Welstandsnota Dordrecht [9]

Bouwperiode(n)

Legenda

Intensiever beoordeelde locaties:

- **Intensief regime**
 - Kasteel Crabbehof

- **Boven-lokale (spoor-)wegen**
 - Rijksweg A16
 - Provincialeweg N3
 - Spoorlijn Dordrecht - Breda

- **Stedelijke hoofdontsluiting**
 - Laan der Verenigde Naties
 - S.M. Hugo van Gijnweg

- **Dijken in stad en landschap**
 - Zuidendijk

6.1 Wielwijk in de stad

Het mozaïek van de stad,
Welstandsnota Dordrecht [9]

Het mozaïek van de stad

De identiteit van Dordrecht wordt bepaald door de geschiedenis van water en land, inpoldering en eilanden, wonen en werken, historische en nieuwe gebouwen. De stad bestaat uit gebieden met een eigen identiteit en routes die deze gebieden doorkruisen en verbinden. De naoorlogse wijken liggen als eilanden rond de historische binnenstad. De plattegrond van de hedendaagse stad is in de 'Structuurvisie Dordrecht 2020' [5] opgevat als een mozaïek: wijken, buurten en polders zijn de tegels met ieder een eigen kleur en karakter. De rivieren, dijken, wegen, spoorlijnen en groenzones vormen als het ware de specie die alles aan elkaar verbindt. De kleuren van het mozaïek (de identiteit van de wijken) worden vooral bepaald door de stedenbouwkundige en architectonische opvattingen uit de verschillende ontwikkelingsperiodes van de stad.

Welstandsnota

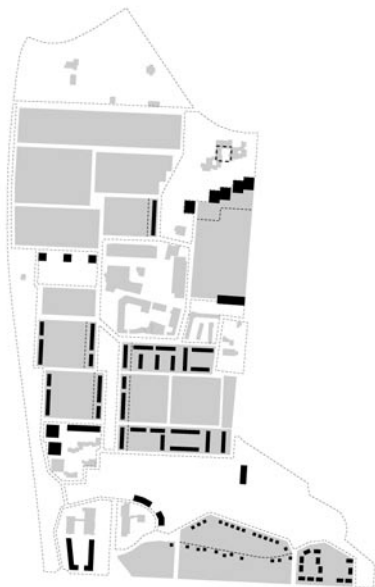
De te onderscheiden stedenbouw en architectuur in de verschillende wijken vormen de basis voor het welstandsbeleid in de gemeente Dordrecht. In de Welstandsnota [9] zijn op basis hiervan criteria beschreven voor de beoordeling van bouwplannen door de Welstandscommissie. Het voornaamste doel van de Welstandsnota is om de nieuwbouw te laten aansluiten bij de karakteristiek van de wijk. Hiermee wordt de identiteit van de wijk versterkt en worden de verschillen tussen de Dordtse wijken vergroot. Deze verschillen maken de stad begrijpelijk en leesbaar.

Wielwijk is grotendeels gebouwd in de jaren vijftig waarin collectiviteit, eenvoud in het ruimtelijke beeld, herhaling en openheid centraal stonden in de architectuur. Toegespitst op Wielwijk beschrijft de Welstandsnota de specifieke stedenbouwkundige patronen, de mix aan woningtypen en de typerende verschijningsvorm en herhaling van uniforme woningen, mede bepaald door industriële bouwmethoden. Als karakteristiek wordt de herhaling genoemd, zowel afleesbaar in de stedenbouw (stempels) als architectuur (ramen). De gebiedsgerichte criteria voor nieuwbouw sturen op een beeld van collectiviteit, eenvoud, herhaling en openheid. In principe vallen de woongebieden onder regulier regime. Structurele assen/lijnen en de randen van de wijk worden als dermate cruciaal beschouwd voor de beleving van passanten en bewoners dat ze een intensief regime verdienen.

De criteria uit de huidige Welstandsnota anticiperen (nog) niet op de nieuwe identiteit die aan Wielwijk is toegevoegd met de afwijkende architectuur op het Admiraalsplein. De richtlijnen uit dit beeldkwaliteitsplan Wielwijk spelen hier wel op in en zullen de basis vormen voor de vernieuwde Welstandscriteria met betrekking tot Wielwijk.

6.2 Opzet van de wijk

De nieuwbouwlocaties, die in het kader van de SOK aan bod zullen komen

Verkaveling

In de visie is een nieuwe hoofdstructuur voor Wielwijk vastgelegd en zijn nieuwbouwlocaties benoemd. In de SOK [11] hebben een aantal wijzigingen plaatsgevonden. De nieuwbouwlocaties uit de SOK zijn hiernaast afgebeeld. Langs het parklint wordt nieuwbouw gerealiseerd evenals op een aantal plekken in de hoofdstructuur. De randen van de vier verschillende woonvelden van Wielwijk zullen een nieuw aanzien krijgen. Aan de zuidrand van het park wordt een parkrand toegevoegd als onderdeel van het woonmilieu van Reeweg-Zuid. Centrale doelstelling met betrekking tot beeldkwaliteit is om de nieuwe hoofdstructuur van de wijk leesbaar te maken in de architectuur van de bebouwing.

Aanvullende richtlijnen

- De bebouwing langs het parklint krijgt een onderscheidende verschijning, zodat het lint als belangrijkste structuurdrager herkenbaar wordt.
- Het versterken van het verschil tussen de vier woonvelden van Wielwijk is uitgangspunt voor de nieuwbouw. De onderlinge samenhang mag hierbij niet verloren gaan.
- De orthogonale verkavelingsrichting van Wielwijk is leidend voor de richting van de nieuwe verkavelingen in de woonvelden.
- De zuidelijke parkrand is opgebouwd uit een woningtype met een kleine korrel en beperkte bouwhoogte geïnspireerd op het woonmilieu van Reeweg-Zuid.

Bouwhoogte

De bebouwing in Wielwijk kent een vanzelfsprekende opbouw in bouwhoogte, waardoor het gemakkelijk is om je in Wielwijk te oriënteren. De bouwhoogte wordt bepaald door de plek in de stedenbouwkundige structuur: de meest prominente plek in de hoofdstructuur wordt ingevuld door de hoogste bebouwing. Het Admiraalsplein is herkenbaar door de woontorens in de zichtlijnen vanuit het parklint. De toren van de Short Stay Facility (SSF) en een nieuwe woontoren op de Kompaslocatie vormen de oriëntatiepunten voor Wielwijk vanaf de A16 en de Laan van de VN. Deze oriëntatiepunten steken duidelijk boven de omringende bebouwing uit. Centrale doelstelling met betrekking tot beeldkwaliteit is dat de karakteristieke opbouw in bouwhoogte blijft gehandhaafd.

Aanvullende richtlijnen

- De nieuwe ranke woontoren op de Kompaslocatie is maximaal 17 bouwlagen hoog.
- In de hoofdstructuur is afhankelijk van de plek een bouwhoogte van 8 t/m 11 bouwlagen, 4 t/m 7 bouwlagen of 3 bouwlagen (incl. kap) toegestaan.
- De opbouw in bouwhoogte van de woonvelden van Wielwijk wordt gerespecteerd: hogere randen langs de hoofdstructuur (3 t/m 5 bouwlagen) en lagere stempels in het midden (max. 3 lagen (incl. kap)).

6.3 Ruimtelijke eenheden

De nieuwe hoofdstructuur van Wielwijk

De belangrijkste hoofdstructuur voor het nieuwe Wielwijk wordt gevormd door het parklint met centraal het Admiraalsplein. Daarnaast vormen ook de oostvoeg, de westvoeg, de campus, de A16-zone en het sportpark belangrijke onderdelen van de hoofdstructuur van de wijk. Op basis van de nieuwe hoofdstructuur is de bebouwing van Wielwijk ingedeeld in ruimtelijke eenheden. Door het bepalen van deze eenheden wordt bepaald welke bebouwing met elkaar samenhangt en welke bebouwing van elkaar verschilt voor wat betreft de architectuur. Er zijn richtlijnen opgesteld voor de architectuur van de nieuwbouw op basis van de volgende eenheden:

Hoofdstructuur

Met als doel de architectonische samenhang binnen de hoofdstructuur te waarborgen zijn richtlijnen voor de nieuwbouw opgesteld. De richtlijnen sturen op een architectuur, die samenhang vertoont met de architectuur op het Admiraalsplein zonder het te overtreffen.

Randen langs parklint

De expressieve architectuur van het Admiraalsplein en de terughoudende architectuur van de woonvelden contrasteren met elkaar. Teneinde het parklint als samenhangende hoofdstructuur te benadrukken wordt voor de nieuwbouw langs het lint een bemiddelende architectuur geïntroduceerd. Door middel van de richtlijnen wordt getracht aan te sluiten bij het oorspronkelijke collectieve gevelbeeld van Wielwijk en ruimte te geven voor de huidige trend van het uitdrukken van meer individualiteit.

Woonvelden Wielwijk

De bebouwing in de vier woonvelden van Wielwijk vertoont onderling een sterke architectonische samenhang. In de woonvelden zal veel bestaande bebouwing gehandhaafd blijven. Met als doel de samenhang binnen de woonvelden te waarborgen zijn de richtlijnen voor de nieuwbouw geïnspireerd op de architectonische principes van de oorspronkelijke bebouwing.

Woonveld Reeweg-Zuid

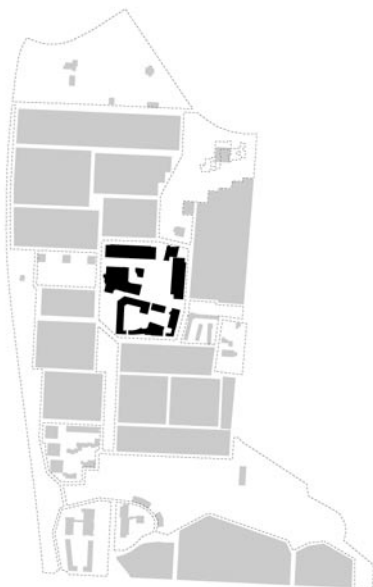
Het woonveld Reeweg-Zuid ligt ten zuiden van het Wielwijkpark en wijkt architectonisch duidelijk af van de woonvelden van Wielwijk. De richtlijnen voor de nieuwbouw zijn vooral geïnspireerd op de architectonische principes van de overige bebouwing langs dit historische lint.

Woonveld Zeehavenbuurt

Het woonveld Zeehavenbuurt ontstond rond 1920 met de aanleg van de Zeehavens. In het kader van de visie zijn voor deze buurt geen nieuwbouwlocaties aangewezen. Er zijn in het kader van dit beeldkwaliteitsplan dan ook geen richtlijnen voor beeldkwaliteit opgenomen. Voor deze buurt gelden de criteria uit de Welstandsnota [9].

Admiraalsplein

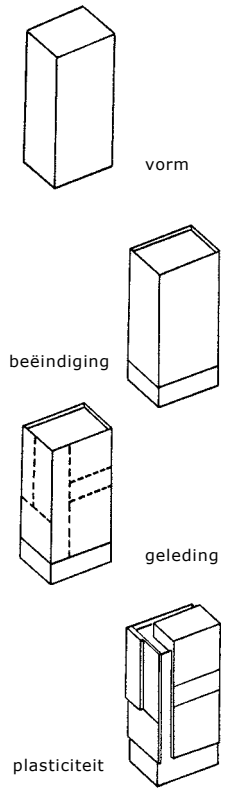

Het Admiraalsplein is het centrale plein in Wielwijk waar de meeste voorzieningen zich bevinden. Rondom het plein liggen de woonvelden. Het Admiraalsplein is een gebied dat al in uitvoering is. In de ruimtelijke opbouw van de wijk speelt het plein echter een belangrijke rol, waardoor het niet los te zien is van de overige delen van de wijk die in dit beeldkwaliteitsplan beschreven worden. Recentelijk is de Zilvervloot gerealiseerd en een deel van het plein heringericht. De Gouverneur werd eerder al opgeleverd. De Compagnie en de Schepen worden nu of op korte termijn ontwikkeld.

Met de Zilvervloot is bewust een trend gezet voor bijzondere architectuur op het Admiraalsplein als tegenreactie op de monotone architectuur uit de naoorlogse periode, zoals blijkt uit een passage over de ambities vooraf uit Het verhaal van de Zilvervloot [10]: *'Het nieuwe complex moet anders dan anders zijn; moet uitsteken boven de wijk en ook boven de architectuur in de omgeving. Het moet een impuls geven aan de vernieuwing en verbetering die in de hele wijk is ingezet.'*

De Zilvervloot bepaalt sinds de oplevering het beeld op het Admiraalsplein en in Wielwijk. De Zilvervloot vormt een compact en kleurrijk bouwwerk. Het bestaat uit negen aaneengeschakelde woongebouwen die in hoogte en breedte sterk variëren. Ook de gevels variëren: indeling en bekleding wisselen steeds. Soms steken, meestal bovenaan, volumes uit. Het bouwwerk is ontworpen onder leiding van het architectenbureau AUAI (het voormalige Atelier Kroll) uit Brussel. De veelvormigheid is ontstaan na een intensief ontwerpproces, waarbij steeds verschillende groepen belanghebbenden werden betrokken. De veelvormigheid heeft samenhang gekregen door de monumentale toegangspoort naar het winkelcentrum en de identieke overmaatse schoorstenen op de daken.

Op dit moment wordt gebouwd aan de Compagnie. Ook hier is in het uiterlijk van het gebouw duidelijk de invloed van AUAI te herkennen. De uitgesproken architectuur op het Admiraalsplein heeft gezorgd voor de herkenbaarheid van het centrum binnen en buiten Wielwijk. Het Admiraalsplein vormt voor de nieuwbouw in het kader van de stedenbouwkundige visie een inspiratiebron. Terughoudendheid in de architectonische uitwerking van de nieuwbouw is echter gewenst om aansluiting te houden met de bestaande bebouwing in de woonvelden. Het Admiraalsplein blijft de boventoon voeren. De herkenbaarheid van het centrumgebied blijft daardoor ook in de toekomst gegarandeerd.

Architectonische opbouw van de woontoren

Referentiebeeld Woontoren (1.)

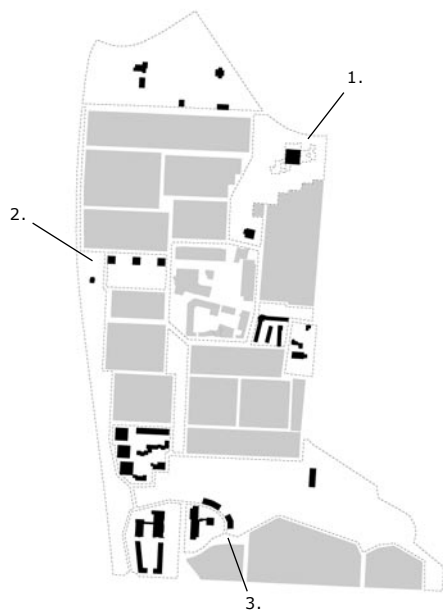

Referentiebeelden Urban villa's (2.)

Referentiebeeld Parkrand (3.)

Hoofdstructuur

Er wordt in een sculpturale architectuur gebouwd, geïnspireerd op de nieuwbouw op het Admiraalsplein. Echter, de veelvormigheid, waaraan het Admiraalsplein haar herkenbaarheid ontleent, wordt bewust niet nagestreefd. Binnen de hoofdstructuur zijn in het kader van de visie verschillende nieuwbouwprojecten benoemd. Er is een onderscheid te maken tussen de woontoren, de urban villa's, de parkrand en de voorzieningen.

Woontoren (1.)

De woontoren op de Kompas-locatie is opgebouwd uit samengestelde volumes, die samen de hoogte opzoeken. De typologie van de toren komt tot uitdrukking in de slankheid van het volume en de bouwhoogte (14-17 bouwlagen). De toren wordt aan de bovenzijde niet beëindigd door een dakoverstek. Het gebouw staat via een plint op de grond. In deze plint kan een publieke functie een plek krijgen. De compositie van samengestelde volumes zorgt voor de geleding en plasticiteit van dit markante gebouw aan de Laan der Verenigde Naties. Het parkeren voor de bewoners wordt in het bouwvolume opgelost.

Urban villa's (2.)

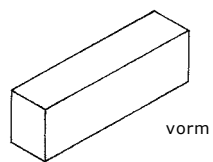
In de westvoeg wordt een ensemble van drie urban villa's gerealiseerd. Door een plint van één meter hoog ontstaat de gewenste afstand tussen de buitenruimten van de woningen op de eerste woonlaag en het openbaar gebied. Het is wenselijk dit te combineren met een halfverdiepte parkeergarage. De afdekking in de vorm van een prominent aanwezig dakoverstek ontbreekt. De bouwhoogte van de drie woongebouwen varieert (4-7 bouwlagen). De verticale geleding van de woongebouwen krijgt vorm door een doordachte plaatsing van entrees, balkons en raampartijen. Dieptewerking binnen het gevelvlak wordt toegepast ter ondersteuning van de geleding.

Parkrand (3.)

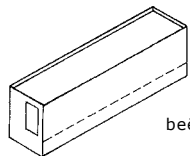
Aan de zuidelijke rand van het Wielwijkpark worden twee woongebouwen toegevoegd. Deze gebouwen vormen samen met het complex Watersteyn een ensemble. De twee woongebouwen worden als een architectonische eenheid ontworpen. Er geldt een maximale bouwhoogte van zeven bouwlagen. Het is wenselijk de bouwvolumes te plaatsen op een plint van één meter hoog om de juiste afstand te creëren tussen het park en de woningen op de onderste bouwlaag. Dit kan gecombineerd worden met een halfverdiepte parkeergarage. De afdekking in de vorm van een prominent aanwezig dakoverstek ontbreekt.

Voorzieningen

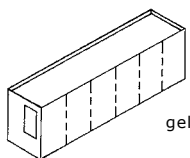
Op een aantal plekken in de hoofdstructuur worden voorzieningen gerealiseerd. Voor de gebouwen geldt een maximale bouwhoogte van drie bouwlagen (incl. kap). Met betrekking tot beeldkwaliteit geldt dat de gebouwen worden ontworpen als een solitair en markant gebouw met een alzijdige uitstraling. Een afwijkende materialisering (anders dan baksteen) vergroot de herkenbaarheid van de voorzieningen.

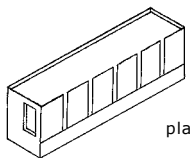
vorm

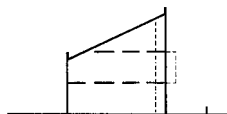
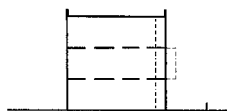
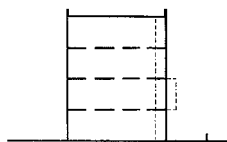
beëindiging

geleding

plasticiteit

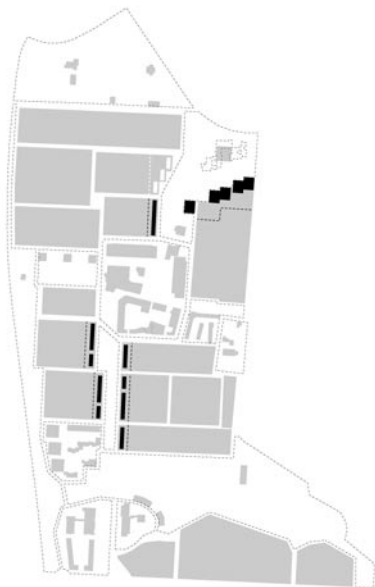
Architectonische opbouw van het woningblok met grondgebonden woningen

Bouwhoogte en kapvorm bij grondgebonden woningen

Referentiebeelden: grondgebonden woningen langs het parklint

Randen langs parklint

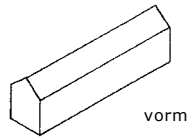
Het parklint is de groene slagader van het nieuwe Wielwijk. De herkenbaarheid van het parklint als de nieuwe openbare groenstructuur in de wijk wordt vergroot door de introductie van een architectonische tussenlaag. Op het grensvlak van de woonvelden en het parklint wordt een bemiddelende architectuur gerealiseerd, waarbij de collectieve principes van de naoorlogse architectuur worden verenigd met de hedendaagse trend van individualiteit in de woningbouw. Naast de gebiedsgerichte criteria uit de Welstandsnota zijn aanvullende richtlijnen opgesteld, teneinde meer ruimte te bieden voor individualiteit. Binnen deze richtlijnen behoort collectief particulier opdrachtgeverschap tot de mogelijkheden.

De rand als eenheid

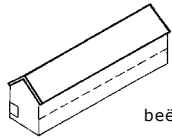
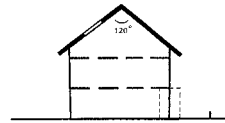
Per woonveld wordt de zijde met de meest prominente ligging aan het parklint ontwikkeld met nieuwbouw in de bemiddelende architectuur. Beide randen langs de Tromptuinen en langs het Doormanpark krijgen daardoor een meer individuele expressie. Elke rand is opgebouwd uit meerdere bouwblokken, die in nauwe samenhang tot een architectonische eenheid worden gesmeed door bijvoorbeeld een horizontaal element in de gevel dat in alle blokken terugkomt. De rand langs het noordwest-kwadrant wordt slechts gedeeltelijk vernieuwd. De eenheid van de rand wordt hier bereikt door aansluiting te zoeken bij de bestaande bebouwing.

Het blok als eenheid

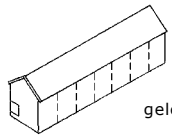
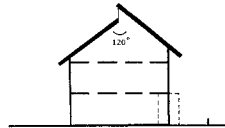
Het woningblok met grondgebonden woningen vormt een éénduidig bouwvolume. Het blok kent een horizontale beëindiging in de vorm van een duidelijk herkenbare plint. Hiermee staat het blok als collectief op de grond. Het horizontale element in de voorgevel, dat het blok als collectief bij elkaar houdt, kan ook op een andere wijze vormgegeven worden. In dat geval gaat het om een horizontale geleiding. De afdekking in de vorm van een prominent aanwezig dakoverstek ontbreekt. Het blok krijgt een sterke verticale geleiding, waardoor iedere woning individueel herkenbaar wordt binnen het collectieve geheel. Dieptewerking wordt toegepast ter ondersteuning van deze geleiding. Er is een smalle zone voor en achter het gevelvlak gedefinieerd, waarbinnen deze plasticiteit vormgegeven kan worden. Per blok is het mogelijk om in hoogte te variëren. Een hoogte van drie bouwlagen is daarbij het minimum, een hoogte van vijf bouwlagen is het maximum. Het kan voorkomen dat langs de randen van het parklint woongebouwen met gestapelde woningen worden gerealiseerd. In dat geval geldt voor de architectonische uitwerking van de woongebouwen ook dat er sprake is van een dominantie van de verticale richting, maar dat dit niet ten koste gaat van de collectiviteit van het blok.

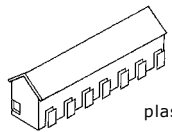
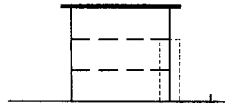
vorm

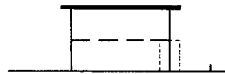
beëindiging

geleding

plasticiteit

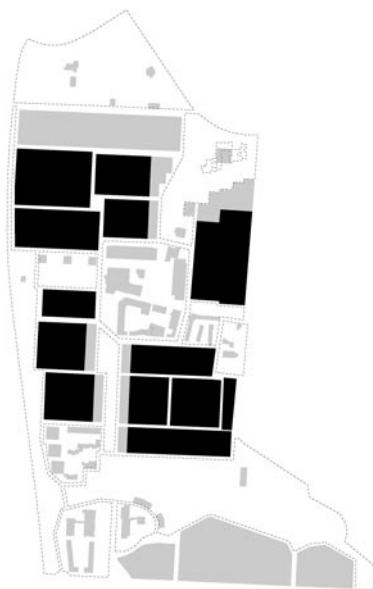
Architectonische opbouw van het woningblok met grondgebonden woningen

Bouwhoogte en kapvorm bij grondgebonden woningen

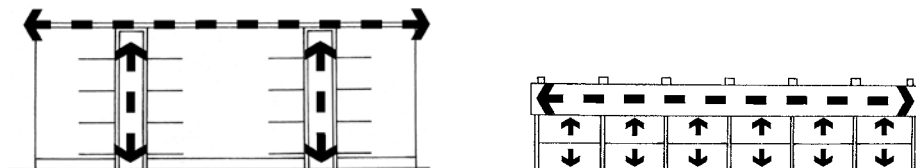
Referentiebeelden: Grondgebonden woningen in de woonvelden

Woonvelden Wielwijk

Er wordt in een hedendaagse architectuur gebouwd, geïnspireerd op de architectonische principes van de oorspronkelijke bebouwing in Wielwijk. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen de vier woonvelden. Er is sprake van woningblokken met grondgebonden woningen en woongebouwen met gestapelde bouw, waarvoor in essentie dezelfde architectonische opbouw geldt. Voor de nieuwbouw in de woonvelden gelden de gebiedsgerichte criteria uit de Welstandsnota. De onderstaande richtlijnen zijn hierop gebaseerd.

De oorspronkelijke architectuur van Wielwijk kent een sterke collectiviteit door de herhaling van een kleine eenheid (de woning) tot een groter geheel (de rij of het blok), waarbij de overstekende dakbeëindiging zorgt voor de binding. De richtlijnen met betrekking tot de nieuwbouw zijn gebaseerd op dit architectonisch principe.

Het architectonisch principe van de oorspronkelijke bebouwing bij gestapelde bouw en grondgebonden woningen; herhaling van een kleine eenheid tot een groter geheel

Het blok als eenheid

Het woningblok met grondgebonden woningen vormt een éénduidig bouwvolume. Het blok kent een sterke horizontale beëindiging in de vorm van een prominent aanwezige afdekking. Deze afdekking zorgt voor de collectiviteit van het blok. Er zijn diverse afdekkingen mogelijk, waarbij het realiseren van een dakoverstek gewenst is. Onder de afdekking kan het blok een verticale geleding krijgen, waardoor iedere individuele woning binnen de collectiviteit van het blok herkenbaar is. Het creëren van dieptewerking binnen het gevelvlak (plasticiteit) wordt toegepast ter ondersteuning van de geleding. Er is een smalle zone voor en achter het gevelvlak gedefinieerd, waarbinnen de plasticiteit vormgegeven kan worden. Gecreëerde erkers en nissen houden een ruime afstand aan ten opzichte van de dakbeëindiging.

Ook de woongebouwen met gestapelde woningen vormen een éénduidig bouwvolume. Er is sprake van een sterke horizontale beëindiging in de vorm van een platte afdekking. De collectiviteit van het woongebouw wordt versterkt door een extra horizontaal gebaar in de gevel. Een verticale geleding van het woongebouw krijgt gestalte door een plastische vormgeving van entrees, balkons en raampartijen.

Het baksteenpalet (eerste voorzet)

Woonveld A

Woonveld B

Woonveld C:
de Reddersbuurt

Woonveld D

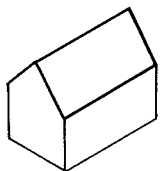
Per woonveld een deel van het palet

De vier woonvelden in Wielwijk vertonen architectonisch een sterke samenhang, maar er zijn ook verschillen te herkennen. De stedenbouwkundige verkaveling is per woonveld verschillend. Daarnaast is door de renovatieslag begin jaren negentig veel bebouwing van uiterlijk veranderd. Een uitzondering hierop vormt de Reddersbuurt. De architectonische verschijning van de bebouwing is daar nog oorspronkelijk. In de andere woonvelden zijn her en der ook nog originele woningblokken uit de jaren vijftig aanwezig. Een van de leidend motieven van dit beeldkwaliteitsplan is om in de openbare ruimte en in de architectuur de woonvelden ten opzichte van elkaar meer onderscheidend te laten zijn. Het opstellen van een basispalet voor de materialisering van de nieuwbouw is hierbij behulpzaam.

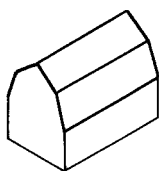
Baksteen ligt als gevelmateriaal voor de hand. Baksteen is een tijdloos en duurzaam materiaal, dat goed aansluit bij de oorspronkelijke bebouwing van Wielwijk en bijdraagt aan een warme uitstraling van de wijk. Bovendien wordt het door de ruime toepassingsmogelijkheden van baksteen mogelijk een genuanceerd verschil aan te brengen tussen de vier woonvelden. Voor de nieuwbouw in de woonvelden wordt een baksteenpalet samengesteld. Op pagina 62 is een eerste voorzet voor zo'n baksteenpalet afgebeeld. Dit palet bestaat uit een reeks van twaalf bakstenen, waarbij iedere steen een andere kleurtint heeft. Per woonveld zijn drie opeenvolgende tinten van het baksteenpalet geselecteerd als basismateriaal voor de nieuwbouw. Op deze manier wordt het al aanwezige onderscheid tussen de woonvelden verder geaccentueerd, maar gaat het verband tussen de vier woonvelden onderling niet verloren. Met dit palet zal de nieuwbouw eveneens niet uit de toon vallen ten opzichte van de bestaande bebouwing in de woonvelden. Bij de randen langs het parklint wordt een tweede basismateriaal toegevoegd. Beton, hout, stuc en/of andere keramische materialen worden ingezet voor het collectieve, horizontale element in de gevel of dragen bij aan de verticale geleiding van het woningblok. Het toepassen van andere materialen in de rest van de woonvelden is toegestaan, mits het ondergeschikt blijft aan het baksteen. De uiteindelijke kleurkeuze voor de baksteen wordt vastgelegd in het stedenbouwkundig plan per deelgebied op basis van het nog nader te definiëren baksteenpalet. Het is wenselijk het samenstellen van het baksteenpalet gepaard te laten gaan met een integraal kleurenpalet voor Wielwijk, waarbij ook is nagedacht over de kleuren van de gevels van de woningen, die zijn ingepakt met buitengevelisolatie en de beplanting (zie hoofdstuk 8).

De planvorming voor de nieuwbouw aan de van den Kloosterstraat in de Reddersbuurt is al in een ver gevorderd stadium. De architect heeft hier gekozen voor een baksteengevel. De rode kleur van de steen en de karakteristieke kruisverbanden zijn gebaseerd op de kenmerken van de bestaande eengezinswoningen in de Reddersbuurt. Hiermee wordt aangesloten bij het beeldkwaliteitsplan. De kleurtint van de baksteen voor de verdere vernieuwing van de Reddersbuurt is hiermee bepaald.

zadeldak

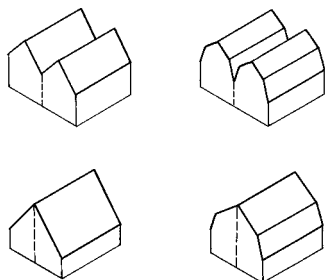
mansardedak

Dakvormen voor vrijstaande woningen

3D-impressie bouwplan achtertuinen Reeweg-Zuid
(Thomas Kraal Architecten, 2009)

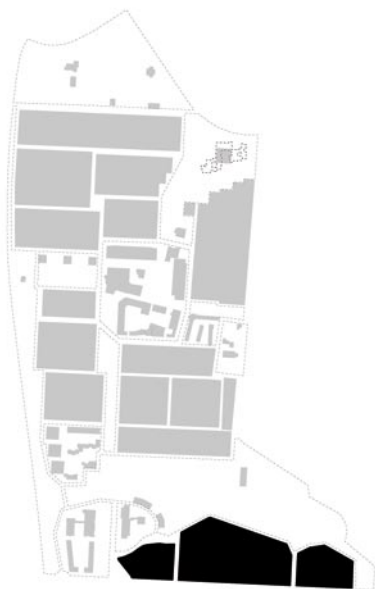

Dakvormen voor 2/1-kapwoningen

Referentiebeelden: Uitwerking nieuwbouw in het woonveld Reeweg-Zuid

Reeweg-Zuid

Het woonveld Reeweg-Zuid ligt ten zuiden van het Wielwijkpark en wijkt architectonisch sterk af van de vier woonvelden van Wielwijk. Langs de Reeweg-Zuid bevindt zich historische lintbebouwing met soms in de achtertuinen kleinschalige bedrijvigheid. Het woonveld wordt doorsneden door twee fietsroutes vanaf de Reeweg-Zuid naar het Wielwijkpark. Hierdoor wordt het woonveld in drie delen verdeeld. In het middendeel en het oostelijk deel wordt nieuwbouw toegevoegd. De architectonische richtlijnen zetten in op een bescheiden parkrand opgebouwd uit een woningtype met een kleine korrel. Dit woonveld biedt mogelijkheden voor particulier opdrachtgeverschap.

Middendeel

Aan de zuidzijde van het park wordt nieuwbouw toegevoegd. Er wordt een representatieve parkrand gerealiseerd langs de hoofdfietsroute door het park. De breedte van de kavels is zodanig dat er tussen de woningen een ruim doorzicht aanwezig is naar het groengebied achter de woningen. Er wordt op eigen kavel geparkeerd tussen de woningen. Het type van de woningen en de architectonische vormgeving zijn een afgeleide van de historische lintbebouwing langs de Reeweg-Zuid. Vrijstaande woningen worden voorzien van een kap, waarvan de nokrichting loodrecht op de hoofdroute door het park is gericht. Als kapvorm kunnen het zadeldak en het mansardedak worden toegepast. Een hedendaagse interpretatie van deze kapvormen is wenselijk. De bouwhoogte is vastgesteld op twee bouwlagen en een kap. Voor de geprononceerde kap is een oranje keramische dakpan in combinatie met witte boeiboorden wenselijk. Voor de materialisering van de gevel wordt bij voorkeur baksteen gebruikt. Een watergang dient als natuurlijke erfscheiding tussen de voortuin en het Wielwijkpark. Aan de achtertuinen bevindt zich een wandelpad door een moerasachtig groengebied. Het is noodzakelijk ook aan de achterzijde aandacht te besteden aan de overgang tussen openbaar en privé. Naar analogie met de lommerrijke uitstraling van de Reeweg-Zuid is architectonische differentiatie per woning binnen bovengenoemde richtlijnen gewenst. Een parkrand met 2/1 kap-woningen of een combinatie van 2/1-kapwoningen en vrijstaande woningen is ook mogelijk.

Voor de woningen aan de Reeweg-Zuid bestaat de mogelijkheid om in de diepe achtertuinen woningen te realiseren. Zo ontstaat er toezicht op de wandelroute door het groengebied. De woningen zijn beperkt zichtbaar vanuit de hoofdstructuur. Voor wat betreft bouwvolume en nokrichting gelden bovenstaande richtlijnen.

Oostelijk deel

De toekomstige nieuwbouw op het volkstuintencomplex heeft een representatieve uitstraling langs het Wielwijkpark en de Reeweg-Zuid. De bestaande opstallen worden als integraal onderdeel in dit bouwplan opgenomen. Ook hier geldt dat het type van de woningen en de architectonische vormgeving een afgeleide zijn van de historische lintbebouwing langs de Reeweg-Zuid. Met betrekking tot beeldkwaliteit gelden voor de nieuwbouw dezelfde richtlijnen als voor het middendeel.

ARCHITECTONISCHE EENHEDEN

Elke kleur vertegenwoordigt één coördinerende architect

6.4 Architectonische eenheden

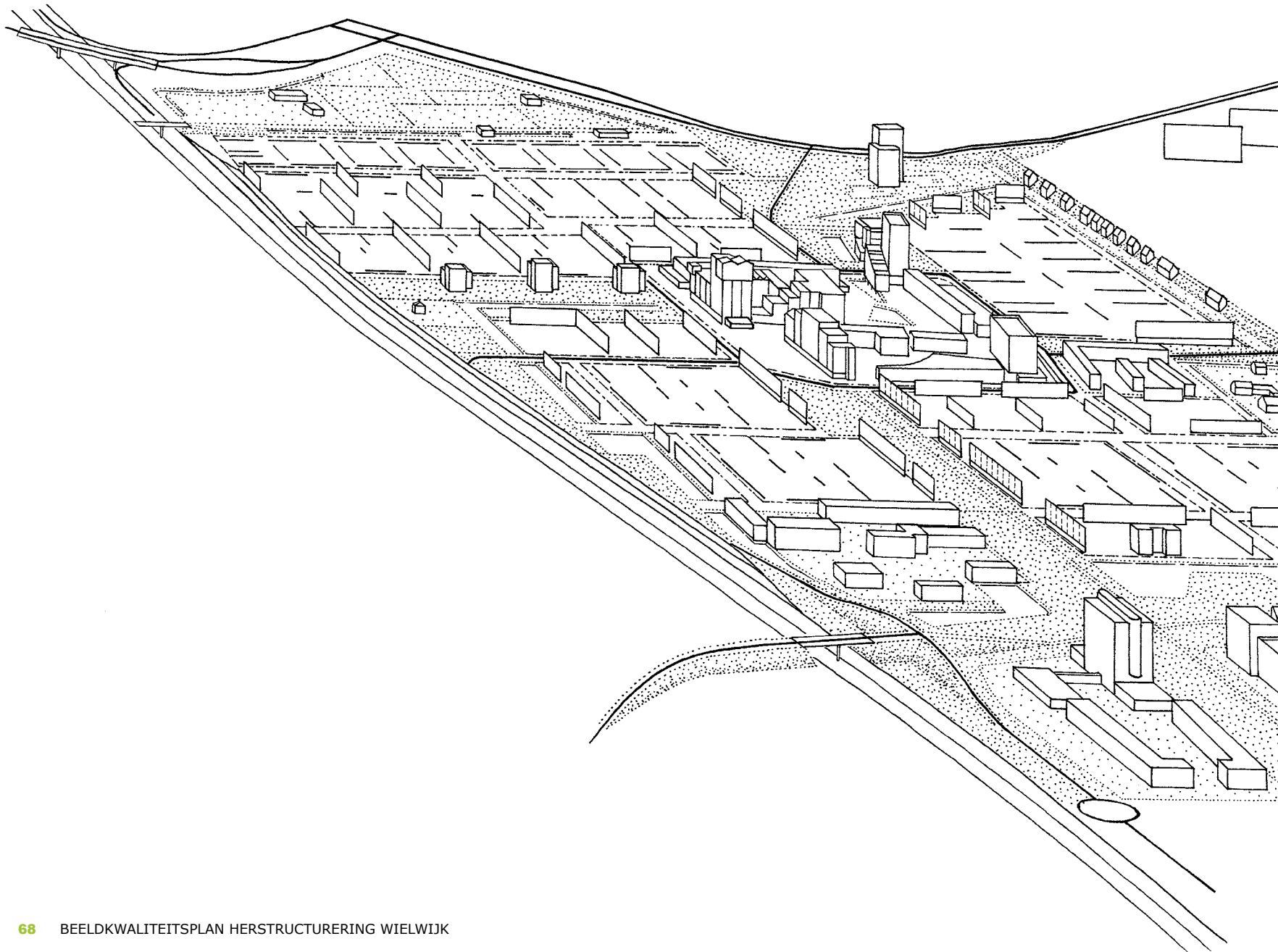
Het afbakenen van de architectonische eenheden is een belangrijk instrument om te zorgen voor de gewenste samenhang langs de hoofdstructuur van de openbare ruimte. Door op een slimme manier de deelprojecten te begrenzen en dit te koppelen aan één uitwerkende architect wordt samenhang in de architectonische uitwerking afgedwongen langs de openbare ruimten waar dat vanuit de stedenbouwkundige structuur nodig is (1). Het definiëren van architectonische eenheden is ook behulpzaam om op sommige plekken juist het verschil te benadrukken (2).

Voorbeeld 1: de randbebouwing langs het parklint per woonveld is als een architectonische eenheid benoemd, omdat hier samenhang nodig is om de positie van het parklint als de belangrijkste openbare ruimte inzichtelijk te maken.

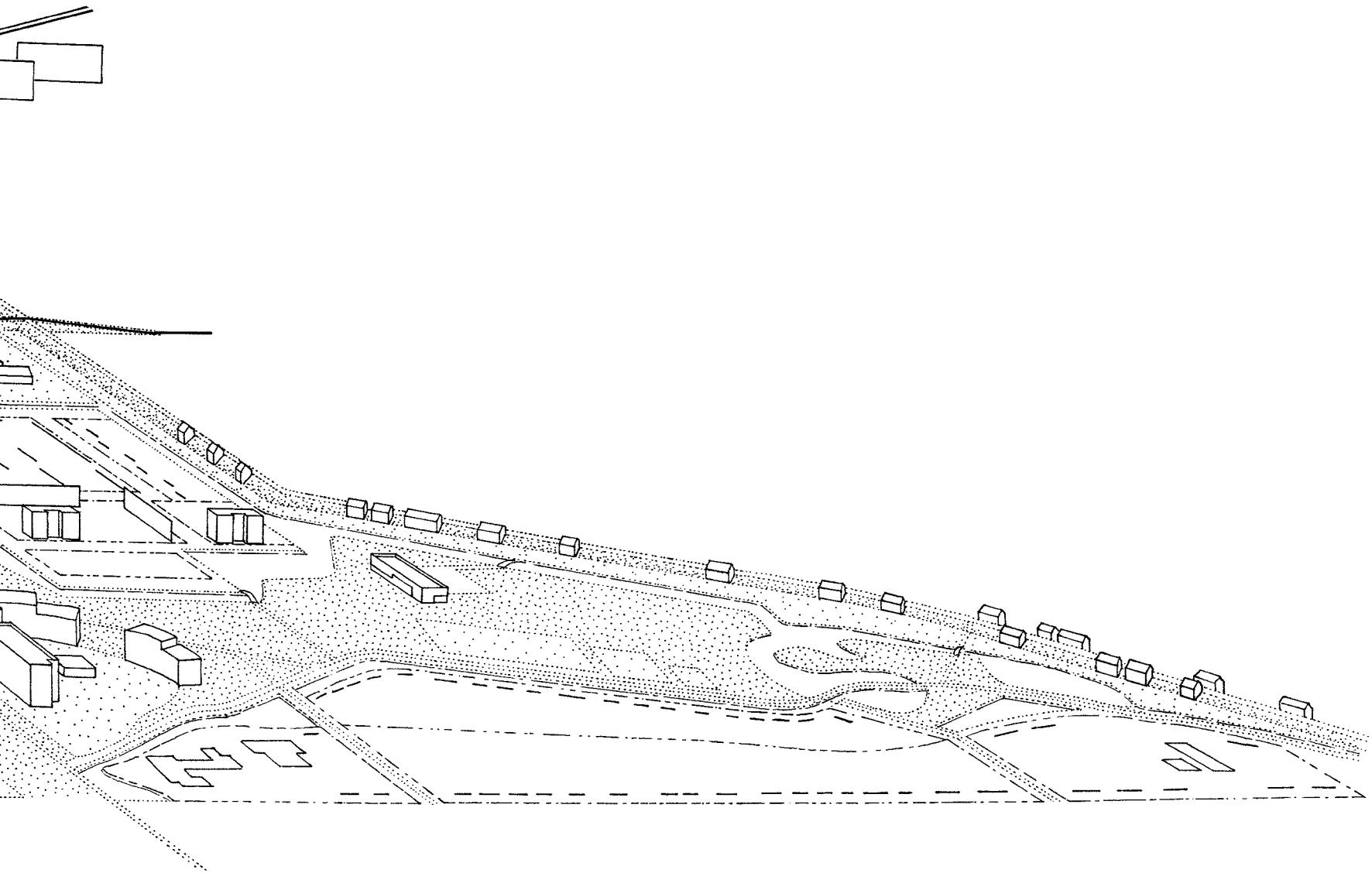
Voorbeeld 2: de randbebouwing aan weerszijden van het parklint behoort niet tot dezelfde architectonische eenheid met als doel het verschil tussen de woonvelden inzichtelijk te maken.

Door deze begrenzingen nu goed vast te leggen, zal de architectonische samenhang later niet verstoord worden door wijziging van de planning en/of bijstelling van het budget. In de tekening op pagina 66 is de verdeling in architectonische eenheden ingetekend.

De uiteindelijke architectenkeuze vindt plaats per deelproject door middel van de procedure die in de SOK [11] is afgesproken.

Illustratieve uitwerking van het toekomstige Wielwijk

Referentiebeelden:
Baksteen als duurzame afscheiding in diverse combinaties

6.5 Overgang openbaar-privé

De stedenbouwkundige opzet van Wielwijk heeft er toe geleid dat op veel plekken achterkanten van grondgebonden woningen direct aan het openbaar gebied grenzen. Een éénduidige vormgeving van de overgang tussen openbaar en privé ontbreekt hierbij. De erfscheiding bij voortuinen en zijtuinen is vaak ook niet éénduidig vormgegeven. Het gevolg is dat bewoners ieder op hun eigen wijze het privé-domein proberen af te schermen met als gevolg een rommelig aanzicht en versnippering van de openbare ruimte.

Centrale doelstelling met betrekking tot de beeldkwaliteit is dat per nieuwbouwproject de overgang tussen openbaar en privé éénduidig wordt vormgegeven als integraal onderdeel van de bebouwing. Met een collectieve oplossing voor de erfscheidingen wordt aangesloten bij het collectieve karakter van de wijk. De eisen die worden gesteld aan de overgang tussen openbaar en privé zijn afhankelijk van de mate van openbaarheid van het aangrenzende gebied. Hoe groter het belang van de openbare ruimte, hoe hoger de eisen met betrekking tot de erfscheiding. Een gemetselde erfscheiding is wenselijk. Baksteen kan in allerlei combinaties ingezet worden als duurzame oplossing voor de erfscheiding.

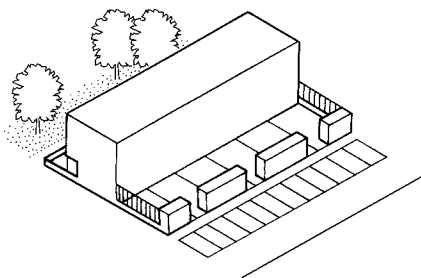
Aanvullende richtlijnen

- Aan de voorzijde van de grondgebonden woningen is een voorzone tussen het openbare gebied en de woning gewenst in verband met de gewenste privacy in de woning. Per woningblok wordt een erfscheiding ontworpen als integraal onderdeel van de nieuwbouw. Het visuele contact tussen de woningen en het openbare gebied mag hierbij niet verloren gaan.
- Daar waar zijtuinen direct grenzen aan het openbare gebied wordt een erfscheiding gerealiseerd als integraal onderdeel van de nieuwbouw. In verband met de gewenste privacy in de achtertuin zal de erfscheiding hoog genoeg moeten zijn om te voorkomen dat er over de erfscheiding heen gekeken kan worden.
- De confrontatie van achtertuinen van grondgebonden woningen aan het openbare gebied zal in eerste instantie voorkomen moeten worden door de wijze van verkavelen. Wanneer deze confrontatie niet voorkomen kan worden, wordt per woningblok een erfscheiding ontworpen als integraal onderdeel van de nieuwbouw. In verband met de gewenste privacy in de achtertuin zal de erfscheiding hoog genoeg moeten zijn om te voorkomen dat er over de erfscheiding heen gekeken kan worden.
- Bij de gestapelde nieuwbouw is het wenselijk dat er voldoende privacy wordt gecreëerd voor de woningen op de laagste verdieping zonder dat daarbij het contact tussen woning en openbare gebied verloren gaat. Het verhogen van de begane grondvloer tot een meter boven het maaiveld is hiervoor een goede oplossing.

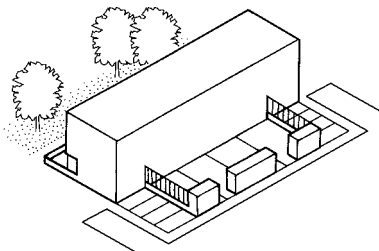

Erfafscheiding in de Reddersbuurt in Wielwijk

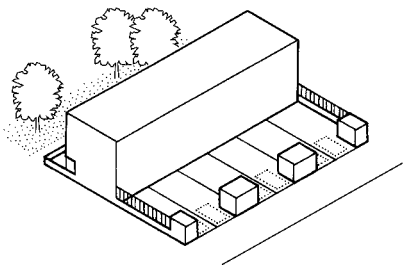
Oplossingen voor het parkeren op eigen terrein bij grondgebonden woningen aan het parklint

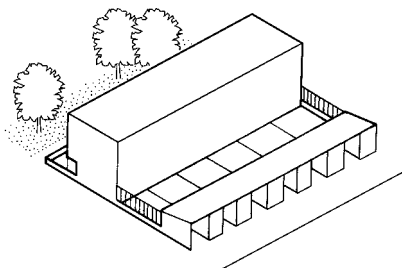
A1. Parkeren aan achtertuin: 2 pp/wo.

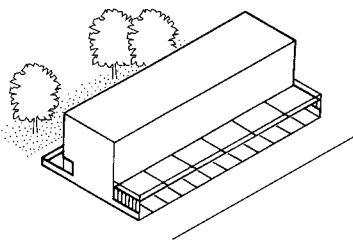
A2. Parkeren aan achtertuin: 2 pp/wo.

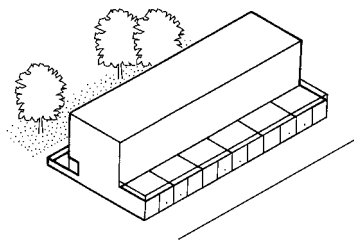
B1. Parkeren in achtertuin: 1 pp/wo.

B2. Parkeren in achtertuin: 1 pp/wo.

C1. Parkeren onder deck: 2 pp/wo.

C2. Parkeren onder deck: 1 pp/wo.

6.6 Parkeren op eigen terrein

Referentiebeelden: Parkeren op eigen terrein bij gestapelde bouw

Het ruim aanwezige groen met volgroeide bomen is één van de kwaliteiten waarmee Wielwijk zich onderscheidt van andere wijken in de stad. Het handhaven van dit groen staat op gespannen voet met de groei van het autobezit in de wijk. In de stedenbouwkundige visie wordt onderkend dat de openbare ruimte moet worden veiliggesteld om niet opgeofferd te worden aan de parkeerdruk. De strategie is dat de bewoners zoveel mogelijk op eigen terrein parkeren.

De gemeente hanteert voor nieuwbouw parkeernormen volgens de parkeerkenngetallen van de CROW [12].

Voor de nieuwbouw in Wielwijk geldt:

- 1,3 tot 1,6 parkeerplaatsen per woning voor de categorie goedkoop
- 1,6 tot 1,8 parkeerplaatsen per woning voor de categorie gemiddeld
- 1,7 tot 2,0 parkeerplaatsen per woning voor de categorie duur

Deze parkeerkenngetallen zijn inclusief 0,3 parkeerplaats voor bezoekers. Deze parkeerplaatsen krijgen een plek in de openbare ruimte. Het streven is om de overige parkeerplaatsen voor bewoners op eigen terrein op te lossen.

Centrale doelstelling met betrekking tot beeldkwaliteit is ervoor zorg te dragen dat de auto het aanzien van Wielwijk niet gaat domineren. Voor het parkeren in het openbare gebied geldt dat de auto wordt ingepast in het groen met behulp van beplanting (zie hoofdstuk 5.6). Voor het parkeren op eigen terrein geldt dat de auto's van de bewoners op privaat of collectief terrein een plek moeten krijgen dichtbij de woning en uit het zicht van de openbare ruimte.

Een aantal oplossingen voor het parkeren op eigen terrein bij grondgebonden woningen aan het parklint is geïllustreerd in de tekeningen op pagina 72. Bij de tekeningen staat aangegeven hoeveel parkeerplaatsen per woning maximaal een plek kunnen krijgen. De getekende oplossingen voor het parkeren op eigen terrein hebben een gemeenschappelijk idee in zich, dat aansluit bij de versterking van het groene karakter van Wielwijk. De auto's voor bewoners worden geparkeerd aan de achterzijde van de woning. Het ontbreken van de auto en de bijbehorende straat aan de voorzijde van de woningen, betekent dat de woningen daar direct of via een voortuin grenzen aan het openbaar groen. Deze ingreep schept de conditie om het parklint te kunnen ontwikkelen tot de belangrijkste verblijfsruimte van Wielwijk.

Ook bij de gestapelde bouw geldt dat bij het zoeken naar een oplossing voor het parkeren op eigen terrein het doel moet zijn om de auto dichtbij de woning en uit het zicht van de openbare ruimte een plek te geven. Bij voorkeur worden de parkeerplaatsen geïntegreerd in de bebouwing.

Referentiebeelden: Kopgevels aan de openbare ruimte met grote raamvensters en/of entreepartijen

Referentiebeeld:
Trafo geïntegreerd in de erfscheiding

6.7 Overige thema's

Oriëntatie

Het is belangrijk dat er contact is tussen de openbare ruimte en de woningen in verband met de gewenste levendigheid en sociale veiligheid op straat. Het situeren van de woonkamer aan de straatzijde zal hier aan bijdragen. Daar waar kopgevels grenzen aan de openbare ruimte is een blinde gevel niet toegestaan. Er wordt gestreefd naar een kopgevel met uitstraling door bijvoorbeeld het creëren van een raamvenster of entreepartij.

Nutsvoorzieningen

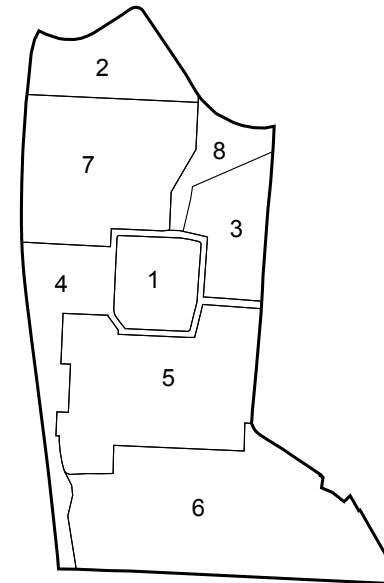
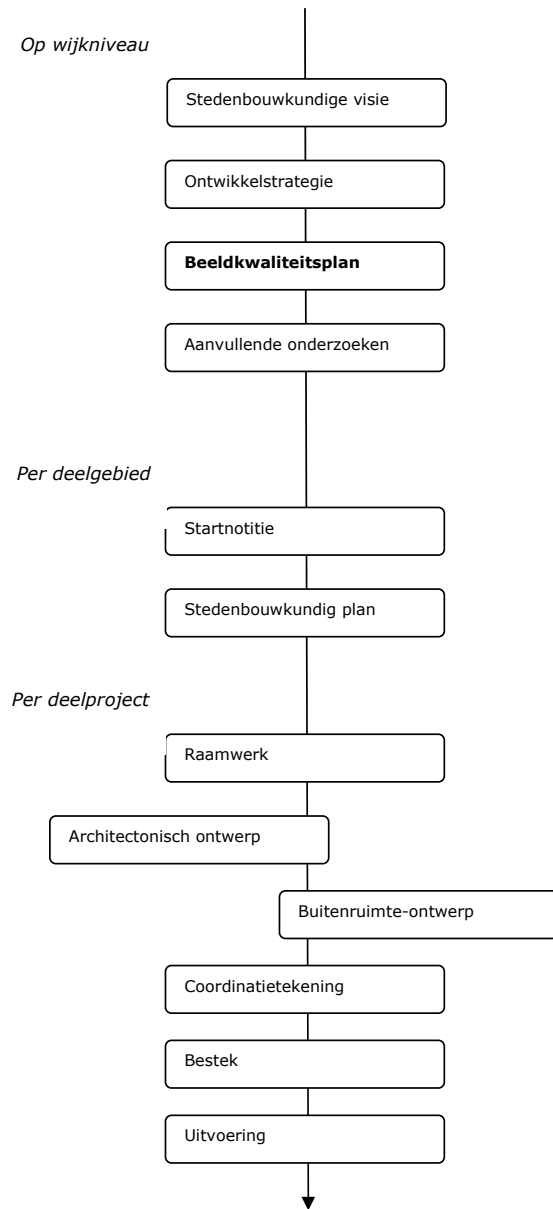
Met als doel een rustig en overzichtelijk straatbeeld te bereiken wordt getracht het aantal objecten in het straatbeeld zoveel mogelijk te beperken. Nutskasten voor gas, elektriciteit en CAI worden daarom bij voorkeur geïntegreerd in de bebouwing of in de erfscheiding. Wanneer het niet mogelijk is om bijvoorbeeld een transformatorruimte op het kavel te situeren, is een hoogwaardige vormgeving van gevel en dak uitgangspunt.

Afvalberging

Bij grondgebonden woningen vormt de inpassing van de (mini-)containers ten behoeve van de gescheiden huisvuilverzameling een integraal onderdeel van het architectonisch ontwerp, waarbij de containers zorgvuldig worden ingepast op het kavel en uit het zicht van de openbare ruimte. Bij gestapelde bouw moet een inpandige ruimte voor de containers ten behoeve van de gemeenschappelijke gescheiden huisvuilverzameling worden opgenomen in het ontwerp voor de begane grond.

Veranderingen door bewoners

Het is bekend dat soms al vrij snel na oplevering bewoners de wens hebben om hun woning uit te breiden. Om te voorkomen dat wildgroei van op- en aanbouwen ontstaat, is een uitbreidingencatalogus noodzakelijk. Van de architect wordt verwacht dat in het ontwerp wordt geanticipeerd op latere veranderingen door bewoners. Dit houdt in dat een serie van uitbereidingsmogelijkheden als serres, erkers en dakkapellen wordt ontworpen als integraal onderdeel van het architectonisch ontwerp.

Projectorganisatie Wielwijk: verdeling in deelgebieden met daarbinnen weer verschillende projecten.

De opeenvolgende planvormen in de herstructurering van Wielwijk.

[7] Kwaliteitsborging

Het benoemen van kwaliteitsambities is één ding, het realiseren ervan een tweede. Daartoe is een verankering van het beeldkwaliteitsplan binnen de procesgang nodig met daaraan gekoppeld voldoende juridische status om serieus te worden genomen in de planvorming. Dit wordt de formele borging genoemd. In dit geval is niet gekozen voor de civiel-rechtelijke status via een overeenkomst tussen de partijen, maar voor een bestuursrechtelijke doorwerking. Daarnaast moet vooral informele borging plaats vinden. Dit houdt in dat vanaf het begin de kwaliteitsambities als vanzelfsprekend erkend worden en daardoor als vanzelfsprekend worden meegenomen in het proces en de plannen.

Informeel

De verankering van het beeldkwaliteitsplan vindt plaats gedurende het gehele werkproces. Te beginnen bij de startnotitie gevolgd door het stedenbouwkundig plan per deelgebied en vervolgens in de deelprojecten via de raamwerkplannen. De charme van het beeldkwaliteitsplan zit niet in het hanteren ervan als dwang- en correctiemiddel. De betekenis als inspirerend instrument prevaleert, bij voorkeur in een klimaat van collegiaal overleg.

Formeel

De richtlijnen uit het beeldkwaliteitsplan, die kunnen worden vertaald in planregels en plankaart, worden opgenomen in het bestemmingsplan. Daarmee ontstaat er een toetsingsgrond voor de beoordeling van bouwaanvragen. De overige richtlijnen kunnen mogelijk een rol spelen bij het beoordelen van aanvragen om ontheffing, het stellen van nadere eisen en dergelijke. Het gehele beeldkwaliteitsplan wordt als bijlage bij het bestemmingsplan opgenomen en doorloopt daarmee de fasen van inspraak en zienswijzen. Een deel van de richtlijnen uit het beeldkwaliteitsplan is gebaseerd op de welstandscriteria uit de huidige Welstandsnota. Een ander deel van de richtlijnen kan worden gezien als aanvulling op de huidige nota. Afstemming vindt plaats door een actualisatie van de Welstandsnota, via de daarbij behorende procedures. Het beeldkwaliteitsplan bouwt voort op de principes uit de KOR-handboeken. Een aantal richtlijnen met betrekking tot de openbare ruimte gaan een stap verder. Ook hier vindt afstemming plaats via een actualisatie van het KOR-ontwerphandboek.

In Dordrecht vindt toetsing van bouwplannen en inrichtingsplannen op ruimtelijke kwaliteit plaats via de Welstandscommissie en de Adviescommissie Kwaliteit Openbare Ruimte. Met betrekking tot de herstructurering van Wielwijk heeft de stedenbouwkundige discipline van de gemeente Dordrecht een supervisorpositie in de staf van de project-organisatie ten behoeve van de inhoudelijke inspiratie, ondersteuning en toetsing van de kwaliteitsambities uit het beeldkwaliteitsplan.

[8] Vervolg

In het beeldkwaliteitsplan worden een aantal voorstellen gedaan, die nader onderzoek nodig hebben. Na vaststelling van het beeldkwaliteitsplan door de Stuurgroep Dordt-West zullen afspraken worden gemaakt tussen Woonbron en de gemeente Dordrecht hoe deze voorstellen geconcretiseerd kunnen worden.

Integraal kleurenplan Wielwijk

Kleur is bij uitstek een middel om meer variatie tussen de woonvelden te maken en oud en nieuw met elkaar te verbinden. Daarom wordt in dit beeldkwaliteitsplan voorgesteld om een integraal kleurenplan te ontwikkelen voor Wielwijk. Dit kleurenplan bestaat uit een baksteenpalet voor de nieuwbouw, een kleurenpalet voor het onderhoud van de bestaande bebouwing en een beplantingspalet voor het differentiëren van bomen- en plantensoorten per woonveld. Het kleurenplan zal op korte termijn en met behulp van externe expertise ontwikkeld moeten worden.

Klimaatbestendig Bouwen

In het project 'Klimaatbestendig bouwen' zal verder onderzocht worden op welke manieren het groene etiket voor Wielwijk vorm kan krijgen. Daarbij is uitgangspunt dat het project aansluit bij het gewenste beeld van de wijk, zoals dat in dit beeldkwaliteitsplan wordt beschreven.

Masterplan Parklint

Omdat het Parklint binnen verschillende deelgebieden valt en een gefaseerde uitvoering kent, wordt voorgesteld om een Raamwerk voor het Parklint te ontwerpen. Dit is geen 'grand design' waarin elk detail al is uitgewerkt, maar wel een voldoende uitgedacht basisontwerp voor het Parklint. Met dit masterplan kan gestuurd worden op samenhang en kunnen onderdelen uitgewerkt en uitgevoerd worden binnen de deelgebieden. Dit masterplan vormt in feite een tussenstap tussen de stedenbouwkundige visie uit 2007 en de stedenbouwkundige plannen die de komende jaren per deelgebied gemaakt zullen worden. Ook kan tijdens het maken van dit plan het nieuwe zitmeubilair voor het parklint gekozen worden. Het is wenselijk bij de selectie bewoners te betrekken.

Bronnen

- [1] Lynch, K. (1960) *The Image of the City*
- [2] Steenhuis stedenbouw/landschap (2005) *Dordrecht NOW*
- [3] Woonbron, Gemeente Dordrecht (2007) *Wielwijk sterk en weerbaar*
- [4] Peeters, R. (2006) *Wielwijk, de andere moderne stedelijke buitenwijk*
- [5] Gemeente Dordrecht (2009) *Structuurvisie Dordrecht 2020*
- [6] Gemeente Dordrecht (2007) *KOR-Handboeken*
- [7] Gemeente Dordrecht (2009) *Stedelijk waterplan Dordrecht 2009-2015 (concept)*
- [8] Alterra (2009) *Groen voor lucht*
- [9] Gemeente Dordrecht (2004) *Welstandsnota*
- [10] Woonbron (2005) *Het verhaal van De Zilvervloot*
- [11] Gemeente Dordrecht/Woonbron (2009) *Samenwerkingsovereenkomst Herontwikkeling Wielwijk, Gemeente Dordrecht - Woonbron*. Concept, oktober 2009
- [12] CROW (2008). *Publicatie 182. Parkeerkencijfers voor parkeernormering*.

Colofon

Het *BEELDKWALITEITSPLAN HERSTRUCTURERING WIELWIJK* is opgesteld door Bureau Stedenbouw & Verkeer (Judith Bax, Jeroen van der Stel en Arij van der Stelt) van de gemeente Dordrecht met medewerking van:

Woonbron Dordrecht
Gemeente Dordrecht
Kristal projectontwikkeling

De klankbordgroep van bewoners in Wielwijk heeft tijdens een bijeenkomst op 12 oktober 2009 kunnen reageren op de concept-versie van het beeldkwaliteitsplan.

November 2009

